

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

Навчально-науковий гуманітарний інститут

Кафедра прикладної лінгвістики

«Допущений до захисту»

Завідувач кафедри

 Ніна ФІЛІПОВА

«25» червня 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття вищого рівня освіти «бакалавр»

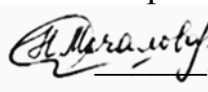
на тему:

**«Розробка навчального посібника для самостійної роботи
“Навчальні стратегії у вивченні фонетики та фонології англійської
мови”»**

Виконав: студент 4521 групи

 Іван ЗРОДНІКОВ

Керівник роботи: ст. викл.

 Наталія МОЧАЛОВА

Миколаїв - 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ФОНЕТИКИ ТА ФОНОЛОГІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	10
1.1. Сучасні підходи до навчання фонетики англійської мови.....	10
1.2. Особливості навчання фонетики за умов дистанційної освіти.....	13
1.3. Вимоги до фонетичної та фонологічної компетенції.....	15
1.4. Навчальна стратегія: обсяг поняття, основні типи навчальних стратегій.....	18
1.5. Принципи відбору навчальних ресурсів для навчання покоління Z	21
1.6. Розширення потенціалу викладачів та студентів, зумовлене новітніми технологіями.....	23
РОЗДІЛ 2. ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ В РІЗНИХ ПІДХОДАХ ДО ВИВЧЕННЯ ФОНЕТИКИ ТА ФОНОЛОГІЇ.....	27
2.1. Методичні підходи до викладання фонетики в сучасних навчальних програмах	27
2	
2.2. Вправи на розвиток фонетичних вмінь та навичок... Тематичний ... застій ... в ... шкільному ... курсі ... іноземної мови.....	41
РОЗДІЛ 3. Навчальний посібник з фонетики та фонології для студентів 1 курсу спеціальності «Прикладна лінгвістика».....	46

3.1. Реєстрація на платформі Google Classroom: створення курсу та приєднання учнів до нього. Інтерфейс платформи.....47

3.2. Публікація завдань та матеріалів в Гугл Класі. Типи завдань.....49

ВИСНОВКИ.....56

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....58

ДОДАТКИ

Додаток А. Навчальний посібник “Навчальні стратегії у вивченні фонетики та фонології англійської мови”

ВСТУП

На сьогоднішній день англійська мова набуває великого значення, оскільки використовується майже у всіх сферах життя. Від повсякденного спілкування до користування різноманітними інтернет-ресурсами – всюди можна знайти неабияку кількість прикладів її використання. Таким чином можна говорити про абсолютну необхідність англійської мови в житті сучасної людини. А звідси витікає й потреба в навчанні нових поколінь цієї мови, з урахуванням змін як у самій мові, так і у специфіці сприймання новими поколіннями інформації.

В педагогічному середовищі найбільшу частину уваги приділяють таким аспектам вивчення англійської мови, як граматики та лексика. При цьому вивчення фонетики зазвичай відводять на останній план, часто поєднуючи його з вивченням лексичних одиниць. Такий підхід призводить до того, що в учнів у подальшому виникають проблеми як з розумінням мови на слух, так і з відтворенням тексту відповідно до фонетичних норм англійської мови.

До недостатньої кількості часу, який відводиться на вивчення фонетики, додається також і те, що українські студенти не мають ресурсів, де б вони могли в автономному режимі (без викладача) перевірити свої фонетичні навички та отримати детальний фідбек стосовно своїх помилок та способів їх виправлення.

Особливо небезпечним нехтування фонетики є саме на початкових етапах вивчення мови. Це пов'язано з тим, що помилки, які не були вчасно виправлені, запам'ятовуються учнями як норма, а подальше їх виправлення потребує більше часу і зусиль, оскільки необхідно спочатку позбутися фосилізованої неправильної вимови перед тим, як вивчати та доводити до автоматизму нормативну.

Для пошуку ресурсів з вивчення фонетики, бажано скористатися мережею Інтернет. Оскільки ця мережа здебільшого англомова, знайти,

скажімо, відео чи фільм англійською мовою можна буквально за кілька кліків. Однак такі матеріали зазвичай мало адаптовані під україномовного учня, а тому завдання пристосувати інтернет-матеріали для потреб студентів лягає на плечі викладача. А для цього викладачеві треба спочатку розуміти, які матеріали можна застосовувати і як саме їх треба пристосувати для того, аби вони могли бути використані в навчальних цілях. Власне про це і буде розказано в цій роботі.

Не менш важливим фактом є й те, що мережа Інтернет надає безліч можливостей для віддаленого навчання. Так, наприклад, вчитель може використовувати інструменти на кшталт Google Classroom, аби повідомляти учнів про нові завдання, або ділитися з ними корисними ресурсами, зокрема й тими, що створені для навчання фонетики.

Навіть якщо вчитель не може знайти готових ресурсів, існують безкоштовні інструменти, що дозволяють їх створити. Так, наприклад, можна використовувати Google Forms для створення тестів на аудіювання. Цей ресурс має певні переваги перед аналогами. Перша з них – він абсолютно безкоштовний. Крім того, його можна інтегрувати з Гугл Класом, створивши таким чином завдання, про яке учні будуть автоматично повідомлені. Однак найбільшою перевагою є можливість автоматичного оцінювання результатів. Причому, якщо інші ресурси можуть дозволяти автоматичну перевірку лише для завдань множинного вибору, то Гугл Форми можна налаштувати на перевірку також і завдань, які вимагають від учнів вписати правильну відповідь.

Взагалі, якщо говорити про дистанційне навчання, то Google пропонує чи не найбільший асортимент інструментів, всі з яких безкоштовні. Наприклад, можна згадати Google Meet. Звісно, вчитель може користуватися й іншими платформами, наприклад Zoom, але набагато зручніше при роботі використовувати якомога менше систем, оскільки таким чином студенти не будуть змушені створювати обліковий

запис для кожної з платформ. Крім того, вищезгаданий Zoom в безкоштовній версії обмежує тривалість конференції до 40 хвилин. Натомість, Google Meet не тільки не обмежує тривалість конференції, але й прибирає необхідність в завантаженні окремого застосунку, оскільки на мобільних пристроях може відкриватися через застосунок Gmail, який є передвстановленим на всіх пристроях.

Актуальність роботи проявляється в необхідності створення нових навчальних стратегій для роботи з новими поколіннями студентів, з урахуванням особливостей сприймання інформації останніми. Як показують результати досліджень, а також практичної роботи зі студентами, що є представниками нового покоління (Gen Z), вони сприймають інформацію інакше, ніж представники старших генерацій. Так, зокрема, за результатами дослідження, проведеного в 2018 році Pearson [Pearson – Gen Z], молоде покоління віддає однакову перевагу друкованим книгам та інтерактивним онлайн-ресурсам (навчальним програмам та інтерактивним іграм), а саме 47% опитаних сказали, що вибирають ці методи. Більшу значущість для нового покоління становлять «живі» групові види роботи – 57% опитаних сказали, що надають перевагу цьому методу навчання. Натомість більшість опитаних – 59% сказали, що для них найкращим методом навчання є Ютуб.

Ці результати доволі сильно відрізняються від результатів міленіалів. Зокрема, найменшу різницю – 4% склали показники щодо Ютубу як навчального методу (55% міленіалів надали перевагу йому проти 59% представників Gen Z). Відносно незначна різниця в результатах спостерігається також і в інтерактивних онлайн-ресурсах – 41% міленіалів вибрали цей вид навчання, проти 47% представників Gen Z. З дослідження видно, що для представників нового покоління «живі» групові види роботи відіграють більш значну роль, ніж для міленіалів (57% Gen Z проти 47% міленіалів). Однак найбільша різниця в

результатах спостерігається в категорії друкованих видань. Як видно з дослідження, значно менше представників Gen Z віддають перевагу цьому методу навчання, порівняно з показниками міленіалів (47% Gen Z проти 60% міленіалів).

Крім того, аналіз літератури показує, що тематика викладання фонетики іноземної мови майже не висвітлена в українському науковому середовищі. Зокрема, більшість авторів взагалі не торкаються теми викладання фонетики, або ж ця тема розкрита в роботах вкрай поверхово. Більше того, деякі роботи, наявні у відкритому доступі, написані англійською мовою. Хоч це і розкриває більший потенціал для представників української науки, це також може ускладнити розуміння певних ідей та явищ, про які йдеться в роботі.

Об’єкт роботи – особливості вивчення фонетики та фонології англійської мови.

Предметом роботи є навчальні стратегії у вивченні фонетики та фонології англійської мови.

Метою роботи є розробка та створення навчального посібника для самостійної роботи “Навчальні стратегії у вивченні фонетики та фонології англійської мови”»

Завданнями цієї роботи є:

роаналізувати сучасні підходи до викладання фонетики англійської мови.

изначити складові фонетичної та фонологічної компетенції

роаналізувати наявні навчальні стратегії у викладанні фонетики англійської мови.

класти список вправ на основі проаналізованих стратегій.

класти посібник “Навчальні стратегії у вивченні фонетики та фонології англійської мови”

В роботі використані такі **методи дослідження**:

Теоретико-аналітичний метод: Аналіз теоретичних концепцій та гіпотез у лінгвістиці та формулювання нових теоретичних підходів.

Опитування (анкетування): Збір даних про мовні навички, ставлення до мови та методик її викладання від респондентів.

Кількісний та якісний методи обробки даних: Аналіз числових даних для виявлення закономірностей та значень, а також інтерпретація нематеріальних даних, таких як думки та враження.

Аналіз програм, підручників та навчальних посібників: Оцінка якості навчальних матеріалів та їх відповідності сучасним стандартам викладання.

Відбір навчального матеріалу з використанням автентичних текстів: Вибір текстів з реальних джерел для створення навчальних матеріалів, що максимально відповідають реальному мовленню.

Когнітивно-узагальнювальні методи: Узагальнення знань з різних дисциплін (психологія, лінгводидактика) для розробки нових підходів у викладанні мов.

В процесі роботи були використані **матеріали** досліджень, проведених іноземними педагогами та педагогічними організаціями. Був проведений аналіз методичної та науково-дослідницької літератури з метою виявлення новітніх тенденцій сприйняття інформації представниками молодого покоління. Також було проведене соціопитування [44] з метою виявлення типових помилок у сприйнятті фонетичних особливостей студентами лінгвістичних спеціальностей.

Теоретичне значення дослідження полягає в аналізі та узагальненні наукових досягнень вітчизняних та зарубіжних дослідників у сфері викладання фонетики англійської мови та у створенні узагальненого визначення поняття «навчальна стратегія».

Практичне значення дослідження полягає в підборі вправ під сучасні навчальні стратегії у викладанні фонетики англійської мови та у

розробці та створенні методичного посібника для самостійної роботи
“Навчальні стратегії у вивченні фонетики та фонології англійської мови”.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ФОНЕТИКИ ТА ФОНОЛОГІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

учасні підходи до навчання фонетики англійської мови

Питання викладання фонетики в українському науковому колі згадується нечасто. Як зазначає Тетяна Вдовенко, “Зараз, попри велику кількість робіт, присвячених вивченню практичної фонетики англійської мови, недостатньо робіт та досліджень, пов’язаних з викладанням цього предмету в умовах дистанційної освіти” [Вдовенко, ст. 30]. Справді, науковий інтерес до проблеми викладання фонетики англійської мови з’явився в українських науковців відносно нещодавно. Крім того, можна зазначити, що деякі українські науковці, хоча і торкаються, цієї проблеми, пишуть про це переважно англійською мовою. Зокрема, згадана вище Тетяна Вдовенко, написала роботу саме англійською мовою. І попри невід’ємну важливість англійської мови, як мови міжнародної комунікації, зокрема і в науковому середовищі, власне український його сегмент страждає на нестачу відповідних матеріалів саме українською мовою.

Крім того, проблема підходу до викладання фонетики англійської мови полягає в тому, що більшість як науковців, так і педагогів, відсувають її на другий план у порівнянні з іншими аспектами, мови, як-от лексикою чи граматиною. Однак, на думку деяких науковців, цей підхід є недоречним, оскільки не враховує важливості фонетики у живому мовленні. Так, наприклад, Ганна Романівна Передрій зазначає: “Учні мають передовсім одержати чітке уявлення про роль звуків як мовних одиниць, які служать для утворення, розрізнення і розпізнавання одиниць вищого рівня” [Передрій, цит. За Бакум, 2009: 24].

Думку про важливість викладання фонетики не як окремої дисципліни, а в парі з лексикою та граматикою висловлює в своїй роботі, зокрема, Зинаїда Павлівна Бакум, підтримуючи при цьому думку, що її висловила М. І. Пентилюк. Обидві науковиці стверджують, що викладання фонетики у поєднанні з лексикою та граматикою дасть змогу учням краще зрозуміти взаємозв'язки між згаданими дисциплінами. Крім того, можна говорити про корисність впровадження фонетичних студій на ранніх етапах вивчення іноземної мови, оскільки такий підхід одразу дасть можливість А) виявити проблеми, з якими учні можуть стикнутися на початкових етапах засвоєння звуків іноземної мови та Б) усунути названі проблеми на ранніх етапах, уникнувши таким чином необхідності в подальшому переучувати засвоєні раніше механізми вимови іноземних слів.

Важливо також зазначити, що при засвоєнні фонетики іноземної мови учні в першу чергу намагаються копіювати ту вимову, яку воничують під час занять. Саме тому важливо з перших етапів використовувати автентичні матеріали, оскільки це дасть змогу учням одразу орієнтуватися на визнаний стандарт вимови. Крім того, науковці зазначають, що зараз зростає тенденція використання автентичних матеріалів, не створених спеціально для курсів [Ешбі, 2011: 97].

Попри корисність використання неадаптованих матеріалів у навчальному процесі, одразу застосовувати їх з перших етапів вивчення мови є недоречним. Мовлення носіїв часто містить певні відхилення від норми, до того ж темп їхнього мовлення може бути зашвидким для адекватного засвоєння учнями, що тільки починають вивчення мови. Однак якщо говорити про студентів перших курсів ВНЗ, використання таких матеріалів є вкрай корисним.

Зокрема, можна взяти зразок живого мовлення носіїв іноземної мови та проаналізувати його на предмет відхилень від мовного стандарту.

Така вправа слугуватиме інструментом непрямого виправлення мовних помилок, оскільки під час аналізу помилок у вимові носіїв учні підсвідомо звертатимуть увагу на власні помилки в подібних мовленнєвих ситуаціях.

Також можна впровадити вправи на порівняння особливостей вимови носіїв різних діалектів. Таким чином учні розумітимуть неоднорідність вимови навіть в мовного середовища носіїв цієї мови, що допоможе деяким з них подолати підсвідомий страх неправильно вимовити те, чи інше слово, а також дасть учням варіативність стандартів вимови, завдяки чому вони матимуть вибір, на який із них орієнтуватися під час тренування власної вимови.

Як уже було згадано, фонетика – чи не найважливіший аспект кожної мови. Більше того: природно, а отже й історично, вона є першим з аспектів, який ми вивчаємо. Дійсно, коли немовля вперше починає використовувати мову, воно використовує саме усне мовлення. Та й взагалі, з історичної точки зору письмове мовлення – відносно нещодавній винахід. Протягом багатьох тисячоліть [1, 2] людство користувалось виключно усним мовленням.

З педагогічної точки зору це означає, що коли ми навчаємо дітей іноземної мови, ми перш за все маємо навчити їх усного мовлення. З цього випливає, що сьогодення система освіти в сфері іноземних мов є, на думку автора, недосконалою. Підтвердженням цього може слугувати ситуація в сучасній системі шкільної освіти. Зазвичай у школі, учні здебільшого виконують письмові вправи, натомість усним завданням на кшталт аудіювання чи говоріння приділяється порівняно небагато часу. Результатом цього є складнощі, з якими стикаються учні в подальшому користуванні іноземною мовою.

Тим не менш, існує певний відсоток викладачів, які під час навчання іноземної мови використовують автентичні аудіозаписи та

заохочують учнів брати активну участь в навчальному процесі. Останнє може, зокрема, проявлятися у вигляді діалогів та сценок, які учні розігрують з метою зімітувати реальні життєві ситуації, як-от діалог у магазині чи в транспорті. Завдяки такому підходу, в учнів одразу виробляються навички активного слухання та швидкого формулювання фраз, що є вкрай необхідним в подальшому користуванні іноземною мовою.

1.2. Особливості навчання фонетики за умов дистанційної освіти

Сучасні умови змушують викладачів та студентів використовувати дистанційну форму освіти, оскільки займатися очно небезпечно, а інколи й неможливо. Дистанційна форма освіти як така має свої переваги, але водночас не позбавлена й недоліків.

Розгляньмо спочатку труднощі, з якими можуть стикнутися викладачі та студенти при використанні дистанційної форми освіти. Перша та найголовніша з них – це доступність для всіх [НУШ – проблема з доступом]. Дійсно, дистанційна форма освіти потребує від викладачів та студентів певних технічних можливостей, як-то комп'ютер чи телефон, на які можна завантажити відповідні застосунки, а також стабільне підключення до інтернету. Останній пункт складає найбільшу проблему саме в сфері викладання фонетики, оскільки цю дисципліну доцільніше викладати синхронно.

Про необхідність синхронного викладання фонетики говорить той факт, що в такий спосіб викладач може вчасно виявити та виправити можливі помилки в мовленні студентів і таким чином уникнути фосилізації цих помилок. Звісно ж, можна використовувати різноманітні прийоми й таким чином уникнути необхідності синхронного навчання, однак це потребує більшої мобільності та більших зусиль як з боку студентів, так і з боку викладача. Зокрема, студенти можуть записувати

на відео власну вимову та надсилати результати на перевірку іншим студентам та/або викладачеві. Однак все ж цей метод усунення помилок є менш ефективним за синхронну роботу.

Якщо говорити про переваги дистанційної освіти, то до них можна віднести, серед іншого, відсутність необхідності викладачеві та студентам перебувати в одному місці чи навіть в одній країні. Ця перевага особливо актуальна в умовах воєнного стану, оскільки таким чином студенти та можуть перебувати в іншій країні, уникаючи при цьому небезпеки для власного життя та здоров'я, і при цьому не переривати навчальний процес.

Тим не менш, дистанційне викладання фонетики потребує підвищеної активності та більших зусиль в першу чергу від викладачів. Так, наприклад, викладач повинен підібрати відповідні інструменти, за допомогою яких можна проводити синхронну роботу навіть за умов дистанційної освіти.

Крім того, як уже було згадано вище, викладач повинен володіти певним рівнем мобільності, аби мати змогу організувати роботу зі студентами так, щоб уникнути фосилізації можливих помилок у вимові. Вище вже згадувалося, що синхронна робота, навіть за умов онлайн-освіти, є ефективнішим інструментом, ніж асинхронне навчання. Однак оскільки обставини, в яких може опинитися як сам викладач, так і кожен зі студентів, варіюються, викладач повинен мати план дій в разі необхідності повної відмови від синхронної роботи та переходу на асинхронну форму освіти.

Зокрема для цього викладач повинен заздалегідь підготувати список ресурсів, якими студенти можуть користуватися для перевірки та корекції власної вимови. Сюди можна віднести, зокрема, словники з функцією вимови, як-от Cambridge Dictionary [Cambridge Dictionary]. Також до цього списку варто включити різноманітні застосунки та/або

тренажери з вимови, створені носіями мови, яка вивчається. Прикладом такого тренажеру може слугувати відео, створене BBC з метою ознайомити глядачів з нормативною вимовою фонем англійської мови [BBC Box Set].

1.3. Вимоги до фонетичної та фонологічної компетенції

Перш ніж перейти до розгляду методик викладання фонетики, потрібно визначити, які вимоги стоять перед викладачами та студентами. Для цього варто скористатися Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти (надалі Рекомендації). Так зокрема, в Рекомендаціях чітко визначені вимоги до фонологічної компетенції студентів відповідно до рівнів володіння іноземною мовою. Зокрема видно, що вже починаючи з рівня B1 учні повинні майже не припускати помилок у вимові, крім того іноземного акценту в них також майже не повинно бути [РРЕ, ст. 174]. Однак, як видно з цих же Рекомендацій, інтонація не є пріоритетом у вимові аж до рівня B2, а здатність варіювати інтонацію під час розмови взагалі вказана навичкою рівня C1. З цього можна зробити висновок, що для полегшення роботи студентів та/або з метою економії часу на користь більш пріоритетних аспектів фонетики, як-от нормативна вимова фонем, викладач може зменшити вимоги до правильної інтонації під час роботи зі студентами. Звичайно ж, важливо зазначити, що повністю прибирати інтонацію з курсу фонетики не тільки недоцільно, але й шкідливо, оскільки це сприятиме фосилізації неправильної інтонації у випадках, якщо в учнів така проявляється.

Окрім вищезазначених вимог, Рекомендації також подають перелік знань та навичок, якими має володіти студент. Вони включають навички перцепції та репродукції:

- звукових одиниць (фонем) мови та способів їх реалізації у певному контексті (алофонів);

- фонетичних ознак розрізнення фонем (дистинктивних ознак, напр., сонорності, назальності, закритості, лабіальності);
- фонетичного складу слів (складоподілу, фонетичних відрізків, словесного наголосу і тону);
- фонетики речення (просодії):
 - наголосу і ритму фрази;
 - інтонації;
- фонетичної редукції:
 - вокалічної редукції;
 - сильних і слабких форм;
 - асиміляції;
 - елізії. [РРЕ, ст. 174]

Хоч орфоепія і не є розділом фонетики, однак вона також описує вимову, а тому розуміння орфоепічних норм доцільно вважати необхідною навичкою при визначенні рівня володіння фонетикою. Проаналізуймо, що сказано в Рекомендаціях стосовно вимог до орфоепічної компетенції.

Р

- е • знання правил написання;
- к • вміння користуватись словником та знання умовних позначень, що використовуються в ньому для репрезентації вимови;
- м • знання правил застосування письмових позначок, зокрема, знаків пунктуації для паузації та інтонації;
- н • здатність розуміти двозначність (омоніми, синтаксичні двозначності і т.д.) залежно від контексту [РРЕ, ст. 175-176].

а Для зручності користування варто можна створити таблицю порівняння рівнів фонологічної та орфоепічної компетенції відповідно до рівнів володіння мовою. Приклад такої таблиці подано нижче.

ї

Таблиця 1

**Складові фонологічної компетенції відповідно до рівнів
володіння мовою**

Складова	A1	A2	B1	B2	C1	C2
Мова студента не повинна належати до однієї групи з іноземною						
Партнери по спілкуванню розуміють студента з першого разу		Інколи виникає потреба повторити				
Вимова чітка						
Акцент відсутній						
Відсутність помилок у вимові						
Чітка, природна вимова						
Природна інтонація						

Продовження таблиці 1

Складова	A1	A2	B1	B2	C1	C2
Інтонація може варіюватися для передачі відтінків значення						
Студент вміє вживати фразовий наголос						

1.4. Навчальна стратегія: обсяг поняття, основні типи навчальних стратегій

Серед основних термінів, які зустрічатимуться в цій роботі найчастіше, можна виділити такі: *метод, навчальна стратегія, підхід, навчальна модель*.

Метод – єдність принципів навчання і таких глобальних компонентів методики як мета, зміст, технологія та засоби навчання іноземних мов [Ніколаєва, ст. 288].

Підхід – загальна вихідна концептуальна позиція, яка є вирішальною в розгляді й визначенні інших підпорядкованих концептуальних положень [Ніколаєва, ст. 38].

Серед усіх підходів до викладання іноземної мови найефективнішим як в плані навчання мови взагалі, так і фонетики зокрема, є **комунікативний підхід**. Софія Юріївна Ніколаєва зазначає, що суть цього підходу полягає у навчанні мови в ситуаціях, максимально наближених до реальних [Ніколаєва, ст. 39].

Система навчання іноземної мови – багаторівнева ієрархічна будова, в межах якої визначається характер взаємодії усіх елементів, що складають систему навчання іноземних мов [цит. За *Ніколаєва*, ст. 37]

Стратегії – це мовленнєві засоби, які користувач мовою застосовує для мобілізації та балансу своїх ресурсів, активізації вмінь та навичок, для того щоб задовольнити комунікативні потреби у певному контексті та успішно виконати поставлене завдання у найбільш зрозумілий або найбільш економний можливий спосіб залежно від його/її конкретної мети. [РРЕ, ст. 100].

Стратегія є певним чином організована, цілеспрямована та керована лінія поведінки, обрана індивідом для виконання завдання, яке він/вона ставить собі сам/сама, або з якими він/вона стикається [РРЕ, ст. 25].

Важливо також визначити поняття лінгвістичної компетенції. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (2002) [Рекомендації] надають наступне визначення: “**Компетенції** є сумою знань, умінь та характерних рис, що дозволяє особистості виконувати певні дії”.

Одна з провідних ідей цієї роботи – залучення учнів у процес навчання. На сьогодні більша його частина є скоріше лекціями, де вчитель пояснює інформацію, а учні слухають. Те ж саме стосується і частини завдань, в тому числі і з фонетики. Так, вчителі часто використовують завдання на аудіювання, під час яких учні банально слухають текст (заздалегідь записаний чи такий, який читає вчитель). Однак це не зовсім правильний підхід. Ось що з цього приводу пишуть Бонуел та Ейсон [18:5]: “Аналіз дослідницької літератури показує, що студенти мають робити більше ніж просте слухання: вони мають читати, писати, обговорювати або бути залученими у вирішенні проблем. Найважливіше, аби вони постійно брали участь у таких завданнях як аналіз, синтез та оцінювання”

Виходячи з цього, робимо висновок про важливість коректного визначення такого терміну як активне навчання. А саме, **активне навчання** – це такий вид навчальної діяльності, за якого учні працюють з навчальним матеріалом, використовуючи його в різних видах навчальної активності, а також беруть активну участь в аналізі, синтезі та оцінюванні.

Поняття навчальних стратегій дуже багатогранне. Крім того, в українській термінології на позначення цього явища використовується лише один термін – **навчальні стратегії**. Натомість, в англійських джерелах можна зустріти два терміни: **teaching strategies** та **learning strategies**. Таке розподілення пов'язане з відмінністю підходів до навчання, якими користується викладач, від тих, які використовують студенти. Однак в українській мові ці терміни перекладаються однокорінними словами, тому доречно об'єднати їх в один український термін.

Розглянемо детальніше поняття «навчальна стратегія». Оксана Борисівна Бігич подає його так: «Навчальна стратегія — це організована, цілеспрямована і регульована послідовність визначених дій, які виконують учні під час навчальної діяльності, для того щоб навчання стало легшим, більш швидким та ефективним» [Бігич, ст.96].

Ірина Олександрівна Білецька подає інше визначення: «Навчальна стратегія – це мисленнєва усвідомлена чи неусвідомлена діяльність, спрямована на вивчення нової інформації» [Білецька]

Інші науковці характеризують навчальні стратегії як «сукупність свідомих дій, операцій, процедур чи підходів у процесі взаємодії з навчальним матеріалом, що спрямовані на підвищення позитивних результатів навчальної діяльності студентів (учнів) й на полегшення самого процесу оволодіння знаннями, уміннями й навичками» [Бульба]

Виходячи з описаного вище, можна вивести наступне узагальнене визначення поняття «навчальна стратегія»:

Навчальна стратегія – комплекс мовленнєвих засобів, який дозволяє студенту самостійно, або під контролем викладача опанувати певну суму знань, розвинути відповідні навички та сформувати елементи/компетенції. Навчальна стратегія також повинна включати набір рекомендації щодо контролю рівня опанування знань та володіння навичками, який повинен брати до уваги як ситуації засвоєння іноземної мови під контролем учителя, так і випадки самостійного опанування учнями іноземної мови.

1.5. Принципи відбору навчальних ресурсів для навчання покоління Z

Виходячи з нещодавнього дослідження Pearson під назвою “Beyond Millennials: The Next Generation of Learners” [4], представники Gen Z більш схильні використовувати онлайн платформи під час навчання, ніж їхні попередники. Взагалі, це покоління вважає технологічні надбання людства, такі як ноутбуки, інтернет та соціальні мережі, невід’ємною частиною власного життя.

Перш ніж продовжувати дослідження особливостей роботи з представниками Gen Z, потрібно спершу чітко визначити, про кого саме йде мова. За визначенням Britannica, Gen Z (також відомі як *зумери*) – це покоління американців, які народилися в кінці 1990-х – на початку 2000-х. “Деякі джерела вказують роки народження як 1997-2012” – зазначається в статті [Britannica Gen Z]. В цій роботі під цим поколінням розуміємо покоління людей, зокрема українців, народжених в кінці 1990-х – на початку 2000-х.

Про нерозривну пов’язаність нового покоління з технікою свідчить той факт, що вони схильні приділяти по три та більше години в день

перегляду відео на Ютубі [*Gen Z Time spent on YouTube*]. І цей факт слід враховувати при створенні навчального середовища.

Так, наприклад, велике значення має використання різноманітних відеоресурсів як навчального інструменту. Наприклад, можна використовувати інтерв'ю акторів-носіїв і на їхньому прикладі аналізувати використання тих чи інших аспектів фонетики. Також завдяки цьому можна, знов таки, відточити навички розуміння *швидкого* мовлення (відпрацюванню яких на сьогоднішній день в освіті приділяється досить мало уваги).

Також варто скористатися різноманітними інтерактивними платформами. Gen Z схильні навчатись шляхом використання набутих навичок на практиці, тому така вправа може слугувати непоганим тренажером, до того ж викликатиме в учнів до себе інтерес, що вкрай важливо.

Як видно з результатів вищезгаданого дослідження, представники Gen Z схильні мати проблеми з соціальною взаємодією. Це є наслідком їхньої схильності до використання гаджетів. Такі навички теж є важливим аспектом як повсякденного життя, так і професійної взаємодії з людьми, тому вправам на їхнє покращення варто також приділяти увагу. До того ж, їх можна сумістити з відпрацюванням вимови. Для цього можна створювати згадані раніше діалоги між учнями.

Не варто забувати про одну з основних перешкод, з якою може стикнутися викладач при роботі з Gen Z, а саме про вкрай короткий ліміт уваги [*Theory to Practice*]. Тобто при викладанні нової теми чи підтеми вчитель має всього лише приблизно 10 секунд до того, як ця нова інформація стане нецікава дітям. Тому розпочинати викладання нового матеріалу слід так, щоб одразу ж зацікавлювати учнів ним. Ще краще, якщо вдасться одразу ж зробити дітей частиною навчального процесу, провівши певний інтерактив.

Інша перешкода: навіть за умови, що викладачу вдалося зацікавити учнів на початку теми, не так вже й легко затримати їхню увагу до кінця. Якщо при викладанні матеріалу вчитель використовує замало моментів, які б зацікавили учнів, та/або якщо він затримається на одній темі занадто надовго, інтерес учнів буде втрачено. Ба більше, якщо викладачу не вдалося вловити та затримати увагу учнів, його авторитет в їхніх очах автоматично падає. Тобто чим гірше вчителю вдається затримувати увагу учнів на темі, тим з меншим інтересом вони підходять до предмета взагалі [Theory to Practice].

Найбільша проблема, що учні перестають цікавитись не тільки вчителем, але й його предметом як таким. Тобто не виключено, що учень, увагу якого не змогли втримати, не буде цікавитись предметом навіть якщо йому дадуть нового вчителя. Відновити втрачений інтерес учня можливо, але це складніше, ніж його утримати.

Через вищеназвані причини, першим пріоритетом для викладача, який працює з Gen Z має бути створення цікавого для учнів навчального середовища. Тим паче, що попри названі перешкоди, на стороні вчителя стоїть одна особливість представників цього покоління: їхня підвищена порівняно з попередниками цікавість до навчання.

1.6. Розширення потенціалу викладачів та студентів, зумовлене новітніми технологіями

Однією з основних особливостей Gen Z є їхні майже безмежні можливості самореалізації [Ted - What makes Gen Z different]. За допомогою нових технологій вони можуть досягти будь-якої мети набагато швидше і у простіший спосіб, ніж це доводилося робити їхнім попередникам.

Дійсно, якщо подивитись на сучасних популярних, скажімо, музикантів, то здебільшого це будуть люди віком 20-25 років. Так відбувається завдяки тому, що соціальні мережі (в першу чергу -

YouTube) допомагають молодим людям просувати власний бренд, не змушуючи їх звертатися до продюсерів чи PR-менеджерів. Адже популярність у соціальних мережах можна набрати дуже і дуже швидко, що відкриває багато можливостей.

Тим не менш, представники Gen Z доволі часто ігнорують наявність в своїх руках таких сильних інструментів. Деякі банально не розуміють справжню силу того ж YouTube, оскільки часто чують від старших поколінь, що це не дасть вагомого результату. Інші ж можуть ігнорувати це через те, що не хочуть ділитися, наприклад, своїми малюнками від власного імені, а відтак бояться викриття.

В подібних ситуаціях викладач має допомогти студентам з самореалізацією. Для цього він має, перш за все, пояснити учням вагу, яку мають доступні їм інструменти (на кшталт вищезгаданого YouTube), а також допомогти їм подолати соціальний бар'єр.

Крім того, вчитель має заохочувати учнів не тільки до виконання власне вправ з підручника, а також стимулювати їхню креативність. Адже навчальні заклади на сьогоднішній день здебільшого шкодять учням, бо вони майже повністю виключають креатив, змушуючи учнів мислити в чітко окреслених межах [Ted - How school makes us less intelligent]. Це, зокрема, виявляється в системі оцінювання, якою послуговуються викладачі в Україні. Справа в тому, що подібний підхід створює атмосферу змагання за оцінки між студентами, а це в свою чергу згубно позначається на їхніх креативних здібностях [Креативний менеджмент, ст. 259]. Дійсно, такі навчальні дисципліни, як математика чи фізика, не дуже підходять для розвитку креативного мислення, хоча і до них можна підходити нестандартно. Однак в будь-якому випадку на противагу точним дисциплінам існують такі, як іноземна мова. Вони мають розвивати не тільки академічний, але й творчий інтелект учнів, оскільки мають для цього все необхідне.

Так, наприклад, на заняттях з іноземної мови вчитель має використовувати якомога більше завдань формату “напишіть твір” або, оскільки мова йде зокрема про заняття з фонетики “поспілкуйтеся з однокласниками”. Ці вправи доречно використовувати в доволі великих кількостях, постійно задаючи нову тему для обговорення. Більше того: на відміну від написання творів, розмова між учнями є завданням, до якого учні не готуватимуться заздалегідь, а отже воно є більш наближеним до реальних ситуацій.

Також важливо зазначити, що тему для обговорення не завжди має задавати викладач. Навпаки, дуже корисно, якщо час від часу тему для обговорення задаватимуть самі учні. Це допоможе впоратись ще з однією проблемою сучасної навчальної програми: її замкненістю в певному колі тем (детальніше про це буде розказано в наступному розділі). Крім того, учні відчуватимуть, що не вчитель керує ними, а вони самі керують своїми життями, зокрема й на заняттях, а вчителі, батьки і т. д. - лише направляють їх на певний шлях. Оскільки нове покоління час від часу страждає від того, що не може самостійно приймати рішення, якщо вчитель дасть їм певний контроль над освітнім процесом, це піде учням на користь.

Згаданий вище розподіл тем на пропоновані викладачем та пропоновані студентами підпадає під те, що Маріеллен Веймер називає «балансом сил». Вона описує, що якщо студентам віддати управління певними елементами навчання, то спочатку вони почуватимуться збентежено та навіть намагатимуться повернути надані привілеї викладачеві. Однак з часом, коли вони за підтримки викладача пристосуються до того, що їм належить частина контролю за навчальним процесом, вони більш активно використовуватимуть надані їм важелі керування. За словами Меріеллен Веймер, це, зазвичай, стається неочікувано, однак після цього в аудиторії «відчутна енергія, певний

ентузіазм». Спираючись на свій досвід викладача, дослідниця зазначає, що студенто-центроване навчання є «сильною педагогікою» [Веймер, ст. 30-31].

РОЗДІЛ 2

ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ В РІЗНИХ ПІДХОДАХ ДО ВИВЧЕННЯ ФОНЕТИКИ ТА ФОНОЛОГІЇ

2.1. Методичні підходи до викладання фонетики в сучасних навчальних програмах

Описані вище принципи навчання та види стратегій, незважаючи на їхню доцільність, все ж варто вважати ідеальними, а отже вкрай малоймовірним видається факт їхнього використання в реальному навчальному процесі. Більше того, кожен студент має індивідуальні потреби, а це в свою чергу означає, що намічений викладачем план далеко не завжди може бути використаний на практиці. Насправді, як через особливості сприйняття інформації окремими студентами, так і через інші непередбачувані фактори, викладачі часто змушені редагувати свої плани та стратегії в процесі роботи, аби згадані стратегії та плани задовольняли навчальні потреби кожної окремої групи в певний момент часу.

Не варто забувати, що оскільки мова йде про студентів першого курсу університету, процес навчання слід робити в такий спосіб, аби підтримувати бажання учнів до навчання. Для цього можна поєднати деякі вправи з ігровими елементами. Так, наприклад, можна використати вже згадані раніше вправи на складання та розігрування діалогів між учнями, але при цьому після всіх діалогів учні вибиратимуть серед себе ту групу, яка впоралась із завданням найкраще. Це не тільки заохотить дітей до виконання вправи, але й спонукатиме їх докласти максимальних зусиль до складання діалогів. Таким чином вони розвиватимуть навичку використання вивченого матеріалу в реальному житті.

Також згадану вправу можна дещо модифікувати, а саме не давати учням часу на написання діалогів, а натомість сказати, що вони повинні

підтримати діалог на задану тему одразу, як тільки її почують. Завдяки цьому можна покращити їхню навичку спонтанного мовлення, яка в реальних життєвих ситуаціях є набагато важливішою, ніж навичка складання “правильних” (див. “літературних”) діалогів.

Для покращення навичок аудіювання є дуже багато засобів. Можна використовувати аудіокниги, а саме – давати учням прослухати певний фрагмент, а потім запитувати, що вони з цього фрагменту зрозуміли. При цьому вони не можуть дивитись у друковану версію книги (паралельне читання та прослуховування можна використати пізніше як окрему вправу). Таким методом користуються деякі викладачі і практика доводить його ефективність. Крім того, серед його переваг є ще й те, що ми можемо (і це вкрай бажано) використовувати літературу, в якій зображена також і культура суспільства, мови якого ми навчаємо. Це дозволить учням природним чином заглибитись у культуру згаданого суспільства, що також є важливими аспектом при вивченні іноземної мови.

Через описані вище причини, доцільним є розгляд навчальних планів, складених педагогами під час практичної роботи зі студентами. Аналіз цих планів дасть змогу зрозуміти, які стратегії можуть бути використані педагогами під час викладання фонетики, а які, попри теоретичну ефективність, не задовольняють методичних потреб на практиці. Розгляньмо, наприклад, методику, яку пропонує Юлія Вікторівна Баклажаненко для викладання фонетики англійської мови студентам технічних спеціальностей [Баклажаненко]. Вона пропонує використовувати різноманітні ігри, або ігрові методики, спрямовані як на привернення інтересу до теми, так і на покращення запам'ятовування учнями навчального матеріалу. Зокрема, ефективним методом є використання карток з фонетичною транскрипцією. В цьому виді навчальної діяльності учні мають за фонетичним записом віднайти слово

та записати його. Така діяльність сприяє як запам'ятовуванню знаків фонетичної транскрипції, так і підсилює логічні зв'язки між вимовою та написанням конкретних фонем та звукосполучень.

Іншим методом, до якого звертається Юлія Баклажаненко є скоромовки та лімерики. Вони спрямовані на відточення вимови і є ефективним тренажером для цього. Крім того, оскільки лімерики – це вид віршів, вони запам'ятовуються швидше і краще, ніж правила [Рубен], а крім того знов-таки привертають цікавість учнів до теми, яка вивчається. Єдиним відносно незначним недоліком використання лімериків є необхідність їх написання для кожної окремої ситуації. Однак цей недолік можна нівелювати шляхом впровадження основного чи додаткового завдання, ціллю якого є написання учнями лімерика чи скоромовки під фонетичний аспект, який вивчається.

В сфері фонетики використання лімериків зокрема і поезії в цілому є вкрай доречним ще й тому, що зазвичай вірші відповідають сталому ритму та римі, і завдяки цим характеристикам учні можуть інтуїтивно вирахувати вимову слова, навіть якщо вони її забули або це слово зустрічається їм вперше. Більше того, варто також звернутися до Poem of вчителем Жераром Нолст Треніте в 1920-х роках з метою допомогти його студентам запам'ятати особливості англійської вимови та зрозуміти деякі її особливості [Dearest creature in creation]. З моменту створення цей вірш був декілька разів змінений [Про вірш], крім того його прочитання записували з метою навчати студентів правильної вимови.

Окрім віршів, Юлія Баклажаненко також звертає увагу на доцільність використання гумору під час навчання. Інше дослідження Однак важливо зазначити, що Яна Гакартон та її колеги вказують на те,

що позитивний ефект від використання гумору найбільше проявляється тільки на перших трьох рівнях таксономії Блума [Haskathorn, ст. 119-121]. Більше того, їхнє дослідження показує, що навіть на рівні Apply ефективність використання гумору помітна значно менше, ніж на попередніх рівнях.

Незважаючи на невід'ємні переваги використання гумору в навчанні, цей метод також має й недоліки. Серед них можна виділити нездатність деяких викладачів створювати комічний контент та недоречність використання гумору в певних ситуаціях або до певних тем. І хоча другий недолік виправити неможливо, а отже в недоречних ситуаціях використання гумору варто обмежити або взагалі обходитися без нього, то з нездатністю створювати комічний контент можна впоратися. Зокрема, згадане вище дослідження наголошує на тому, що викладачі не повинні покладатися виключно на власні комічні здібності. Так, Яна Гакаторн та її колеги рекомендують посилатися на контент, створений іншими людьми, та адаптувати його під педагогічні потреби викладача та студентів. Наприклад, рекомендується брати епізоди шоу

В сфері викладання фонетики, втім, використання гумору є менш доречним, ніж у викладанні інших предметів (як-от соціальна психологія в згаданому дослідженні). Однак, як уже було зазначено вище, гумор можна і доречно комбінувати з віршами. Крім того, можна використовувати гру слів. Використання гумору є доречним, оскільки часто він ґрунтується на недоречному використанні тих чи інших елементів, в цьому випадку – фонетичних феноменів. А отже для розуміння гумору учні повинні проаналізувати фонетичні особливості тієї чи іншої фрази, аби зрозуміти, який саме елемент було вжито недоречно.

Іншою ефективною стратегією викладання фонетики є **імітація та повторення**. Її суть полягає в тому, що студенти слухають мовлення носіїв та намагаються повторити їхню вимову. Ця стратегія має значну перевагу в тому, що вона спирається на натуральний шлях засвоєння мови, яким діти інстинктивно користуються навіть при засвоєнні рідної мови, коли тільки навчаються говорити [Kuhl]. Виходячи з цього, можна говорити про те, що така стратегія буде ефективною для більшості, або навіть для всіх, студентів, оскільки є природним шляхом засвоєння мови.

Однак, попри однозначні переваги, використання цієї стратегії може становити певні труднощі як на етапі підготовки, так і під час власне використання. Зокрема, основним недоліком методу імітації є залежність від автентичних джерел, які інколи може бути важко знайти. До того ж, власне підбір відповідних ресурсів вимагає від викладача особливої уваги, оскільки потрібно підібрати матеріал, який не тільки відповідатиме нормам англійської фонетики, але й буде відносно зрозумілим для учнів. Більше того, бажано вибирати такі матеріали, які не містять нової чи специфічної лексики та/або граматики, оскільки інакше увага учнів буде поширюватися також на розуміння зазначених аспектів. Натомість основною ціллю цієї стратегії є тотальне зосередження уваги учнів власне на фонетиці.

Іншою проблемою, з якою можуть стикнутися викладачі під час використання цієї фонетики є реалізація її на практиці. Річ у тім, що не у всіх студентів може бути вільний доступ до тих чи інших інтернет-ресурсів, або, залежно від умов, у яких перебуває студент, мережі Інтернет в цілому. Саме тому вкрай рекомендовано, аби викладач враховував подібні труднощі заздалегідь та робити матеріал доступним для завантаження та використання студентами в асинхронному режимі.

Іще однією трудностю використання методу імітації є контроль. Особливо помітною ця проблема стає при використанні асинхронного навчання. Частково цю проблему можна вирішити шляхом опори на різноманітні застосунки, створені для тренування фонетики. Однак такий метод викликає дві інші проблеми. Перша – більшість подібних застосунків або не мають безкоштовної версії взагалі, або ж її функціонал є настільки обмеженим, що не може задовольнити методичні потреби. Друга проблема – подібні застосунки можуть неправильно оцінювати вимову користувача. Так, в Інтернеті можна знайти відео, де носії мови скаржаться на те, що подібні застосунки позначають їхню вимову як ненормативну, що, очевидно, не відповідає дійсності.

Використання нормативної вимови вимагає знання та розуміння правил читання. І хоча їх вивчення є корисним, воно потребує часу. Саме тому на практиці часто доречніше скористатися словником, паперовим або ж електронним. В разі використання останнього ситуація є трохи простішою, оскільки більшість із них оснащені спеціальними кнопками, при натисканні яких можна почути, як це слово вимовляє носій [Кембрідж Вимова; мал. 1].

pronunciation

noun [C or U]

UK /prəˌnʌn.siˈeɪ.ʃən/ US /prəˌnʌn.siˈeɪ.ʃən/

Мал. 1. Транскрипція в електронному словнику

В разі ж використання паперових словників, використання правильної вимови потребує від студента вміння читати фонетичний запис слова. Як електронні, так і паперові словники містять фонетичну

транскрипцію слова. Однак, як було зазначено вище, в електронних словниках можна натиснути спеціальну кнопку та почути вимову. А от в паперових словниках такої функції немає, а отже студент повинен вміти читати транскрипцію. Саме для цього варто скористатися стратегією **використання фонетичних символів**.

Англійська мова налічує 27 літер. Однак фонем у ній майже вдвічі більше – 44. Фонетична транскрипція для запису фонем використовує символи Міжнародного фонетичного алфавіту (IPA). Інколи графічний запис (літера) та фонетичний співпадають, як-от у випадку з р - /p/. В інших випадках, попри кількісну відповідність фонем та літер, фонетичний запис може використовувати символи, що візуально схожі на літери алфавіту, відмінні від тих, що наявні в записі слова (як-от с в слові яких немає в англійському алфавіті (наприклад, а в тому ж слові cat /kæt/). Окрім цього, в деяких випадках можемо зустрічати не тільки якісну, але й кількісну невідповідність літер та фонем (до прикладу song /sɒŋ/).

Зважаючи на вищезазначені фактори, стає очевидним, що учні повинні розуміти символи фонетичного алфавіту та вміти читати фонетичну транскрипцію слів, як знайомих, так і незнайомих. Тоді виникає питання, як саме їх можна цьому навчити. Розгляньмо детальніше стратегію використання фонетичних символів.

Згаданий метод передбачає використання орфографічного та фонетичного записів слів у поєднанні. Так, зокрема, можна запропонувати учням створити картки, на одному боці яких буде фонетична транскрипція слова, а на іншому – його графічний запис. Після створення таких карток, їх можна використовувати і як навчальний матеріал, і для різноманітних вправ та методичних ігор.

Так, наприклад, можна взяти певну кількість карток та повернути їх стороною із фонетичним або графічним записом слів. Після цього учні, поосібно або в команді, записують відповідний запис карток в зошит. Для створення конкурентного середовища можна запропонувати учням робити це на швидкість. Перемагає той учень який записав правильно більшу кількість слів. В разі нічиєї перемагає той, хто зробив це швидше.

В подальшому описану гру можна ускладнити. Для цього певну кількість карток треба перевернути фонетичним записом догори, а іншу – графічним. В такому разі завданням буде записати фонетичний запис, якщо на картці написаний графічний, та навпаки. Ця вправа допоможе учням краще розуміти фонетичний запис слова та проводити паралелі між графічним записом та фонетичною транскрипцією, що в свою чергу допоможе учням краще засвоїти вимову слів.

Вище був описаний приклад вправи, яка спирається на використання ігрових елементів у навчанні. Так звана гейміфікація навчання досліджується багатьма вченими з різних країн. Так, Ендрю Стотт та Карман Нойстедтер з Університету Саймона Фрезера описують ефективність використання ігрових елементів у навчання [Stott Gamification]. Зокрема, вони виділяють чотири основних компоненти, які наявні в іграх (в т. ч. у відеоіграх) та показали свою ефективність у викладанні: Свобода помилок, Швидкий фідбек, Прогресія та Історія. Згадана вище вправа використовує два з них: Свободу помилок, оскільки учні не переживають, що можуть отримати низьку оцінку через неправильну відповідь, та Швидкий фідбек, оскільки перевірка правильності виконання учнями вправи відбувається одразу після завершення учнями роботи над нею.

Крім того, що вона є грою, описана вище навчальна діяльність є вправою, а тому також ілюструє наступну навчальну стратегію –

фонетичні вправи. Однак окрім власне вправ з написання фонетичної транскрипції та порівняння її із записом слова, ця стратегія передбачає систематичні вправи на тренування вимови звуків, складів та інтонації. Через це вказана стратегія найкраще поєднується з описаною вище стратегією імітації та повторення. Однак, на відміну від неї, ця стратегія менш вибаглива до матеріальної складової та мінімально потребує лише викладача, який може перевірити правильність вимови учнями пропонованих слів. Однак бажано доповнити список, включивши також перевірку іншими студентами, оскільки в такий спосіб учні не тільки намагатимуться виправити власні помилки, але й приділятимуть увагу помилкам своїх колег, що допоможе їм в подальшому уникнути повторення подібних помилок.

В декого може при описі перевірки вимови інтонації учнями один в одного може виникнути запитання стосовно того, як учні знатимуть, яка вимова нормативна, а яка – ні. Окрім того, що перед впровадженням подібного формату перевірки вчитель повинен спочатку провести кілька занять, де він чи вона самі перевірятимуть вимову учнів, також останні можуть при перевірці посилатися на надані їм автентичні аудіо- чи відеоматеріали. Частково цей аспект уже був описаний раніше, однак стратегія **аудіювання** підсилює значущість використання подібних ресурсів. Ця стратегія передбачає, що учні, слухаючи вимову носіїв, звикають до природного звучання іноземної мови.

Також ця стратегія може бути доповнена вправами на кшталт аналізу вимови носіїв на предмет особливостей вимови. Або ж, за бажання, викладач може запровадити вправу, суть якої полягає в аналізі особливостей вимови носіїв певного акценту (наприклад, RP або Cockney). Потенціал використання цієї стратегії майже необмежений,

оскільки вона органічно поєднується з будь-якою іншою стратегією викладання.

Особливо добре аудіювання поєднується з наступною стратегією - **використання технологій**. Цю стратегію так чи інакше наразі змушені використовувати майже всі українські педагоги, оскільки пандемія коронавірусу та вторгнення рф в Україну зобов'язало навчальні заходи перейти на дистанційне або змішане навчання. Власне, ця стратегія передбачає використання різноманітних онлайн-тренажерів та інших онлайн-ресурсів, що можуть покращити фонетичні навички студентів.

Практично на противагу попередній стратегії виступає **комунікативний підхід**. Він передбачає постановку акценту на використання мови в реальних комунікативних ситуаціях, де правильна вимова відіграє ключову роль. Однак створити реальну або подібну до реальної ситуацію в умовах навчання, тим паче дистанційного, майже неможливо. Крім того, дослідження показують, що представники Gen Z надають перевагу текстовим, до того ж коротким, повідомленням порівняно із «живим» спілкуванням [Gen Z communication preferences].

З іншого боку, попри певні труднощі в реалізації, комунікативний підхід має ряд переваг. Так, зокрема, для його використання не потрібне приладдя, оскільки стратегія вимагає лише створення комунікативної ситуації, а цього можна досягти виключно мовленнєвими прийомами. Крім того, до переваг цієї стратегії можна включити її природність. Оскільки суть стратегії полягає в створенні комунікативних ситуацій, сама стратегія таким чином спирається на природні механізми мови, притаманні кожній людині.

Під час розмови, ми інстинктивно використовуємо інтонацію для передачі тієї чи іншої емоції. Саме на цьому й ґрунтується стратегія

інтонаційних вправ. Її суть полягає у постановці та відпрацюванні інтонації за допомогою спеціальних вправ. А оскільки, як уже зазначалося, люди природно використовують інтонацію при розмові, ця стратегія органічно поєднується з комунікативним підходом.

Для продукування кожної фонемі, ми використовуємо певні елементи або комбінації елементів мовленнєвого апарату. Отже для того, щоб навчити учнів вимовляти ті чи інші фонемі, їм потрібно пояснити, які органи для цього мають бути задіяні. В цьому викладачам може допомогти стратегія **візуалізації**. Вона спирається на використання візуальних засобів (наприклад, схем артикуляції) для пояснення того, яким чином утворюються звуки. Перевагою цієї стратегії є те, що з її допомогою викладач може пояснити, яким чином утворюються звуки, навіть якщо органи, які відповідають за продукування цих звуків неможливо побачити. До прикладу, можна наочно продемонструвати учням, де саме в мовленнєвому апараті та за допомогою яких органів утворюється гортанна змичка (?), яка є одним з елементів вигуку Uh-oh.

Остання стратегія є дуже важливою в процесі викладання фонетики зокрема та мови взагалі – це стратегія **корекційного зворотного зв'язку**. Вона полягає в тому, що учні одразу отримують відгуки викладача стосовно їхніх помилок у вимові, а також рекомендації стосовно корекції вимови. Як і комунікаційний підхід, ця стратегія не потребує приладдя, оскільки спирається виключно на знаннях викладача з норм фонетичної вимови. Окрім цього, за можливості, надавати фідбек може не тільки викладач, але й запрошений експерт. Особливо корисним це буде, якщо учні отримуватимуть відгуки від носія мови (на щастя, завдяки сучасним технологіям, це можливо організувати).

2.2. Вправи на розвиток фонетичних вмінь та навичок

Проаналізувавши навчальні різні навчальні стратегії, можна перейти до розробки навчальних вправ, спрямованих на їхню реалізацію в навчальному процесі. Для зручності орієнтації, тут вправи будуть подані в тому ж порядку, в якому були подані відповідні стратегії у попередньому підрозділі.

Вправа 1. Імітація та повторення

В цій вправі учням буде запропоновано прослухати фрагмент інтерв'ю носія мови та зімітувати його/її вимову. Для спрощення розуміння почутого, учням може бути наданий транскрипт.

Стандартом англійської вимови є акцент, який називається Received норм вимови спиратися саме на цей акцент, як на еталон. Виходячи з вищезазначеного, автор пропонує у вправі використовувати записи мовлення носіїв саме цього акценту.

До прикладу, учням може бути наданий фрагмент інтерв'ю Стівена Фрая [Fry Interview]. Вони мають прослухати фрагмент та повторити вимову максимально наближаючись до мовлення Фрая.

В подальшому рекомендовано уникати використання транскриптів, спонукаючи учнів розуміти вимову на слух.

Вправа 2. Використання фонетичних символів

Вище вже був згаданий приклад подібної вправи. Цей вид вправ рекомендовано робити в ігровій формі, аби підтримувати увагу учнів до завдання, компенсуючи таким чином відносну його монотонність.

Суть вправи полягає в тому, що учням роздаються картки, на яких написана фонетична транскрипція або графічний запис слова. Учні мають

віднайти графічний запис або транскрипцію відповідно. В разі використання варіанту *графічний запис* → *транскрипція* бажано також спонукати учнів проговорити слово, аби підсилювати когнітивні зв'язки не тільки між записом і транскрипцією, але також і звучанням.

Вправа 3. Фонетичне тренування

У цій вправі учням пропонується набір слів, які вони мають вимовити. Бажано підбирати слова, які містять певні фонетичні особливості, на які учням варто звернути увагу.

Основною перевагою саме цього типу вправ є їхня гнучкість. Так, зокрема, якщо викладач бачить, що в декого або більшості учнів наявні проблеми з певними фонетичними особливостями, він/вона може відібрати для цієї вправи набір слів саме із цим фонетичним аспектом.

Вправа 4. Аудіювання

Ця вправа має декілька варіантів. Наприклад, викладач може використовувати «чисте» аудіювання, тобто коли учні мають прослухати наданий їм аудіо- або відеозапис та виконати тест на перевірку розуміння ними прослуханого.

Іншим варіантом цієї вправи може слугувати порівняння вимови носіїв різних акцентів. Так, наприклад, викладач може запропонувати учням прослухати згадане вище інтерв'ю Стівена Фрая [Fry Interview] та порівняти його мовлення з мовленням ірландської акторки Сірши Ронан

Використання технологій

Використання технологій є однією з навчальних стратегій, яка не може бути виділена в окрему вправу за своєю природою. Натомість, більшість вправ, як вказаних раніше, так і тих, що будуть описані далі,

можуть використовувати технологічні елементи, а отже ця стратегія використовується не сама, а в поєднанні з іншими прийомами.

Вправа 5. Комунікативні ситуації

Фактично, можна говорити про те, що створення комунікативних ситуацій, як і використання технологій, не може бути виділено в окрему вправу. Однак, попри це, власне елемент створення комунікативних ситуацій може слугувати гарним педагогічним тренажером для учнів.

Рекомендується давати учням різноманітні життєві ситуації та просити їх розіграти міні-сценку, в якій буде використаний короткий діалог, що за змістом відповідає ситуації. Бажано робити опис ситуацій якомога коротшим, аби дати учням більшу свободу при створенні комунікативної ситуації. Наприклад, можна використовувати фрази-підказки, які задають загальну тему ситуації, як-от «В магазині», «На вокзалі», «В лікарні» тощо.

Вправа 6. Інтонація

Для тренування інтонацій можна використовувати різноманітні прийоми. Однак найбільш практичним підходом є використання одного речення чи однієї групи речень з різною інтонацією. Таким чином учні матимуть змогу побачити, як саме інтонація може змінювати сенс висловлювання.

Не виключається також використання немовних елементів для тренування інтонації. Тобто можна застосувати набір звуків, який не відповідає жодній мові (те, що англійською називається *gibberish*), де один учень вимовляє набір звуків з певною інтонацією, а інший учень відповідає схожим набором звуків з відповідною інтонацією (наприклад, питання-відповідь). Суть саме цього різновиду вправи полягає в тому, що

учні фокусують усю увагу саме на інтонації та вираховують сенс висловлювання, базуючись лише на ній.

Візуалізація та Корекційний зворотний зв'язок

Дві останні стратегії також мало підходять для створення вправ виключно на їхній основі. Натомість, як і використання технологій, ці стратегії доречно застосовувати в комбінації з іншими методами та прийомами, створюючи таким чином органічне навчальне середовище.

Стосовно корекційного зворотного зв'язку варто наголосити, що він може і повинен бути використаний у поєднанні з будь-якою вправою, оскільки саме в отриманні рекомендацій щодо покращення вимови і полягає основна ефективність будь-якої вправи з фонетики.

2.3. Тематичний застій в шкільному курсі іноземної мови

Навчальна програма містить в собі дуже мало тем для обговорення, порівняно з часом, відведеним на вивчення мови. Справді, коли студенти вивчають іноземну мову, їм необхідно розповісти про культуру та географію країни, де ця мова використовується (у випадку з англійською, учням треба розповісти про Британію). Однак проблема полягає в тому, що ці теми повторюються з року в рік, при цьому вони майже не розширюються.

Такий підхід призводить до того, що є дуже мало тем, розмову на які вони можуть підтримати. Гірше того: постійна зацикленість на тих самих темах веде до того, що студентам стає нецікаво вивчати мову як таку, адже вони не дізнаються нічого нового.

І знов таки ми говоримо про те, що проблему “зашореності” навчальної програми може подолати як викладач, так і в цьому йому можуть допомогти студенти. Так, наприклад, викладач може задати загальну тему на кілька занять, скажімо, “Cinema”. А далі вже студенти

пропонують про що саме в межах цієї теми їм хотілося б поговорити. В наведеному прикладі учні можуть обговорити свої улюблені фільми або жанри. Також можна обговорити відомих акторів і т. д. Таким чином заняття з мови буде максимально наближене до реального спілкування, а відтак буде природніше сприйматися учнями.

Попри те, що провідну роль в освітньому процесі грає робота учнів з викладачем, не менш важливим є й самонавчання. Більше того: враховуючи схильність Gen Z до використання Ютубу та інших інтернет-ресурсів, а також те, що молоде покоління схильно надавати перевагу цим ресурсам перед традиційними формами навчання, самоосвіта може мати навіть більшу вагу, ніж робота з викладачем. Певною мірою можна говорити, що для сучасної молоді викладач перестає бути гуру та джерелом інформації, а натомість він набуває ролі гіда, який лише направляє студента на його шляху до знань.

Отже треба зрозуміти, як саме викладач може застосувати технології самоосвіти при плануванні освітнього процесу. Одним з варіантів є використання стратегії, якою користуються європейські ЗВО. Її суть полягає в тому, що викладач на заняттях задає учням тему, над якою вони працюватимуть протягом певного часу. Зазвичай на першому занятті кожної теми викладач крім цього також коротко розповідає учням зміст самої теми, аби вони могли отримати загальне розуміння матеріалу. Звідси учні вже працюють здебільшого самостійно. Вони шукають різноманітні джерела, створюють реферати, доповіді тощо і протягом наступних занять звітують викладачеві про свої результати. В цей час вони також можуть звернутися до викладача за порадою щодо пошуку матеріалів. В цих ситуаціях викладач виконує роль, яка раніше зазвичай відводилася бібліотекарям.

Фактично, за цієї стратегії викладач виступає консультантом, або, іншими словами, гідом. Також він все ще проводить перевірку як власне

результатів роботи учнів, так і їхніх знань. Однак здебільшого викладач не пояснює, на відміну від традиційної форми освіти, увесь навчальний матеріал. Тим не менш, якщо в учнів виникають проблеми з розумінням теми, то викладач, як і за традиційної освіти, пояснює матеріал більш зрозумілою для учнів мовою.

Європейська система освіти, попри свої переваги, не може бути імplementована в українську освітню систему без змін. Принаймні робити різкий перехід від однієї системи до іншої небажано, оскільки це викликає в учнів стрес, а отже їхній навчальний потенціал знижується. Тому автор пропонує дещо іншу систему, яка поєднує традиційну форму освіти з певними перевагами, притаманними європейській системі.

Суть цієї системи полягає в тому, що викладач розділяє роботу з навчальним матеріалом на дві основні категорії: для загального та самостійного вивчення. Відповідно до назви, матеріал для самостійного вивчення студенти опрацьовують в домашніх умовах без допомоги викладача. Сюди можна віднести загальні теоретичні засади кожної теми, а також певні вправи, зокрема на багаторазове відпрацювання вивченого. Наприклад, після опрацювання особливостей вимови дифтонгів, учні можуть самостійно проробити певну кількість вправ, спрямованих на закріплення ними знань та навичок (зокрема й скоромовки з великою кількістю дифтонгів у них).

Натомість для загального обговорення варто залишити ті моменти, які учням може бути складно зрозуміти самотужки. Також під час аудиторних занять зокрема з вимови викладач може поділитися з учнями певними “лайфхаками”, які спрощують розуміння вимови тих чи інших звуків.

Попри те, що автор не вважає доцільним одномоментний перехід з чинної в Україні системи навчання на європейську, він все ж переконаний, що відводити час на самостійне опрацювання вкрай

важливо. Перш за все це пов'язано з дуже тісними обмеженнями в часі, який відведений на аудиторні заняття. Через ці обмеження викладачі просто змушені відводити частину роботи на самостійне опрацювання, оскільки просто не можуть опрацювати всю тему з учнями виключно на заняттях. Крім того, самостійне опрацювання дозволяє деяким студентам краще осягнути навчальний матеріал, ніж заняття в аудиторії. Однак тут важливо розуміти, що хоч в сучасного покоління відсоток людей, яким простіше засвоювати матеріал самостійно, вищий за попередні, однак це все одно лише певна частина. А отже для інших все ж більш ефективним залишається аудиторне навчання, тому повністю відмовлятися від нього недоречно.

Однією з переваг частково самостійного навчання є те, що така система більш стійка до різноманітних перешкод, які можуть виникнути під час навчання. Так, наприклад, українська система освіти була мало підготовлена до катаклізмів, тому коли почалася пандемія COVID-19 і школи були закриті на карантин, навчальний процес сильно постраждав, оскільки ані викладачі, ані діти, не мали чіткого уявлення про те, як можна продовжити навчання в умовах недоступності аудиторних занять. Ситуація лише погіршилася з початком повномасштабного вторгнення росії, оскільки хоч уже й були розроблені певні системи дистанційного навчання, до перешкод додалися стрес як з боку викладачів, так і з боку учнів, перебої в роботі електроенергії та інтернету а також повна відірваність учнів від бібліотек, а отже недоступність для них друкованих посібників.

Для попередження навчальних проблем, викликаних названими вище факторами, викладачам пропонується виконати такі дії:

1. створити навчальні посібники в електронному вигляді та за потреби могли надати учням доступ до них

(наприклад, шляхом розміщення посібників на платформі Google Drive);

2. підготувати вправи, розраховані на ситуації, коли в учнів немає стабільного доступу до інтернету, а отже вони не можуть відвідувати лекційні заняття. Наприклад, можна знайти/створити короткі відеолекції з поясненням основного матеріалу та надати учням доступ до них;

3. якщо лекційні заняття можливо проводити (наприклад, через платформи Zoom чи Google Meet), то бажано створювати їхній відеозапис з подальшим наданням учням до нього доступу.

Важливо зазначити, що для надання учням доступу до будь-яких матеріалів варто користуватись способами, які найбільш пристосовані до нестабільної роботи інтернету. Так, зокрема, для розповсюдження відеоматеріалів НЕ варто використовувати платформу YouTube. Краще використовувати платформу, на якій учні можуть завантажити матеріали, коли мають доступ до інтернету, а потім переглянути їх в зручний час. Наприклад, для цього можна використовувати платформу Telegram. Вона має дві основні переваги перед усіма іншими відомими платформами: 1) немає обмеження на розмір файлів; 2) завантажені файли зберігаються необмежену кількість часу.

РОЗДІЛ 3

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК З ФОНЕТИКИ ТА ФОНОЛОГІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ 1 КУРСУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА»

Проаналізувавши методики та підходи до викладання фонетики англійської мови, варто також розглянути технічні методи представлення, отримання та перевірки навчального матеріалу.

В цій роботі розглядатиметься створення онлайн-завдань за допомогою платформи Google Classroom (далі – Гугл Класрум). Переваги цієї платформи перед подібними вже були описані вище, однак основні з них – це:

- Безкоштовний доступ
- Кросплатформеність (можливість доступу до платформи як з комп'ютера, так і з мобільного пристрою)
- Зв'язок з іншими компонентами Гугл (наприклад, Гугл Форми).

Отже, перше, що треба зробити як викладачу, так і учням – це створити акаунт Гугл. Для цього потрібно використати спеціальну кнопку, наявну в будь-якому із сервісів.

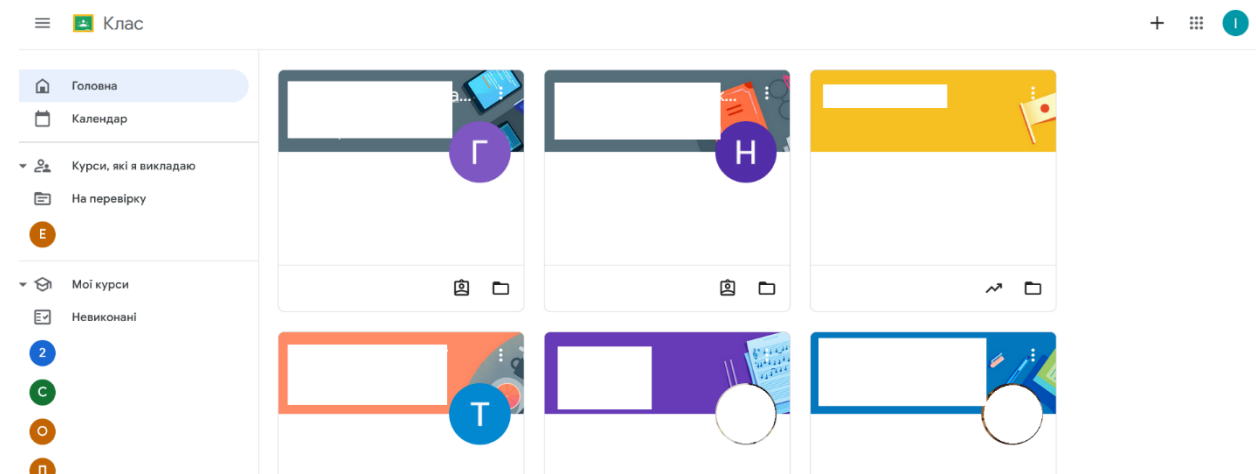
Однією з головних переваг, які притаманні саме елементам комплексу Гугл, однак яка не була вказана вище – це факт значної популярності певних із цих сервісів (зокрема, Ютубу). Це, в свою чергу, означає, що більшість, або всі учні вже, вірогідно, матимуть акаунт Гугл, а отже можуть скористатися їм замість реєстрації в сервісі з нуля.

Виходячи із вищезазначених факторів, припустімо, що як в учнів, так і у викладача вже наявний обліковий запис Гугл, а отже немає потреби

детально описувати процес його створення. Тому розгляньмо детальніше процес створення Гугл Класу.

3.1. Реєстрація на платформі Google Classroom: створення курсу та приєднання учнів до нього. Інтерфейс платформи

Після реєстрації на платформі Гугл, викладачу потрібно зайти на сайт Гугл Класрум. Це можна зробити кількома різними способами, зокрема через пошук Гугл або вибравши відповідний пункт в списку застосунків Гугл. Після входу на сайт та ідентифікації в системі, користувач побачить вікно, яке має вигляд, схожий на вікно на мал. 2.

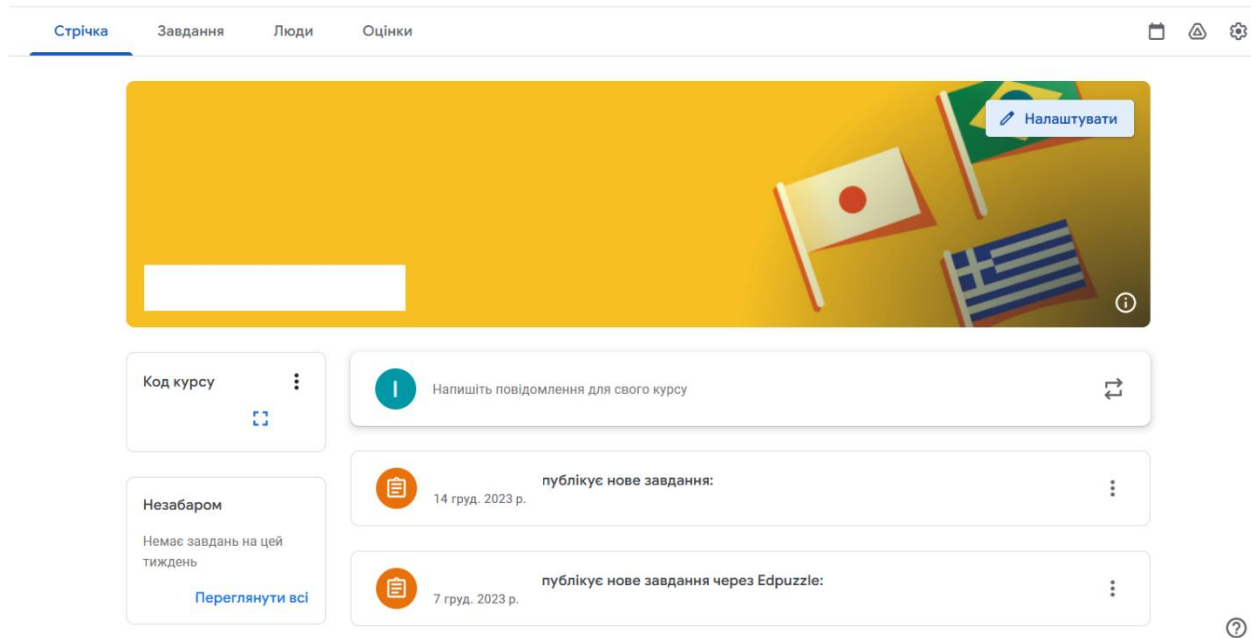
Мал. 2. Головна сторінка Google Classroom

Як видно із зображення, головна сторінка Гугл Класрум відображає всі курси, частиною яких є користувач. Натомість, зліва можна побачити список курсів, розсортований за критерієм Викладач/Учень, відповідно до ролі, яку користувач займає в конкретному Курсі.

Як для створення нового класу, так і для приєднання до того, що вже існує, викладач повинен натиснути на кнопку із зображенням знаку «плюс» в правому верхньому куті екрану та вибрати відповідний пункт.

У вікні, що відкрилося, викладач повинен ввести назву курсу. Система також пропонує додати додаткову інформацію про курс, як-от

тема курсу, однак це не є обов'язковим. Після введення цих даних викладач натискає кнопку Створити і система автоматично переводить його у вікно Курсу.

Мал. 3. Сторінка Курсу в Google Classroom

На цій сторінці викладач може змінити обкладинку та колір теми Курсу (кнопка Налаштування в правому верхньому кутку обкладинки Курсу), побачити Код курсу у відповідному полі та перейти до Налаштувань курсу. В верхній частині сторінки можна також побачити чотири вкладки. Основна вкладка – Стрічка. Це місце, де всі учасники Курсу можуть обмінюватися повідомленнями, файлами, посиланнями тощо. Тут же студенти бачитимуть всі завдання, які призначив викладач, і бачитимуть термін їхнього виконання у відповідному полі зліва.

Наступна вкладка – Завдання. Ця вкладка має різний вигляд, залежно від ролі користувача. Студенти бачитимуть список завдань, терміни їхнього виконання та можуть побачити, чи здали вони те чи інше завдання викладачу, чи ні (в останньому випадку вони також бачитимуть

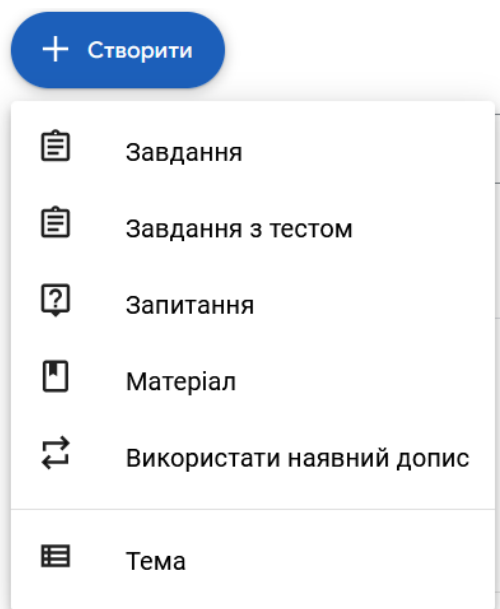
час, що лишився для надсилання завдання). Викладач звідси може опублікувати завдання та матеріали, які можуть знадобитися студентам.

На вкладці Люди, студенти можуть побачити викладачів та інших студентів курсу. Викладачі звідси можуть додати до курсу нових студентів та викладачів, вказавши їхню електронну пошту, або надіславши їм посилання.

Вкладку Оцінки бачать тільки викладачі. Тут вони можуть побачити збірну таблицю з оцінками всіх студентів за кожне завдання, опубліковане в курсі. Якщо студент не надіслав роботу до зазначеного в завданні, це також буде відображено в таблиці.

3.2. Публікація завдань та матеріалів в Гугл Класі. Типи завдань

Розгляньмо детальніше вкладку Завдання. Перейшовши на цю вкладку, викладач бачить кнопку створити, при натисканні якої відкривається список елементів, які можна створити (мал. 4).

Мал. 4. Список елементів, доступних для створення

Почнемо з виокремленого пункту Тема. Теми в Гугл Класі – це групи завдань та матеріалів, опублікованих для конкретного курсу. Цей елемент не відіграє жодної функції окрім того, що він дозволяє викладачам та студентам швидше та простіше орієнтуватися в Гугл Класі. Зокрема, при перегляді списку завдань і матеріалів користувач може обмежити вибірку конкретною темою. При створенні Теми, система запропонує викладачу дати назву теми. Система накладає на назву єдине обмеження – її довжина не повинна перевищувати 100 символів. Однак доречно підбирати назву теми так, щоб вона відображала суть завдань та матеріалів, які вона включає. Або ж викладач може групувати завдання та матеріали за періодами, до яких вони належать (наприклад, кожна тема – окремий тиждень). Для прикладів у цій роботі буде використаний наявний Гугл-Клас. Оскільки ціль роботи – продемонструвати методи викладання фонетики, створімо тему з назвою Phonetics, де публікуватимемо подальші матеріали та завдання.

Далі розглянемо публікацію матеріалів. Після вибору відповідного пункту в меню створення, відкривається нова сторінка, де викладач може дати назву та (за потреби) опис матеріалів, а також прикріпити файли/фото/відео/посилання або ж створити документ, презентацію, таблицю, малюнок або форму. Після додавання всіх необхідних матеріалів, викладач може одразу опублікувати матеріал, зберегти чернетку, або призначити публікацію на конкретну дату та час. Опублікуймо електронну версію підручника eBook of Pronunciation Practice видавництва Global Partners Link від 2008 року та аудіоматеріали до нього.

Перейдемо до публікації запитань. Для цього викладач вибирає відповідний пункт у меню створення, після чого система відкриває вікно, схоже з тим, що відкривається при публікації матеріалів. Запитання в Гугл

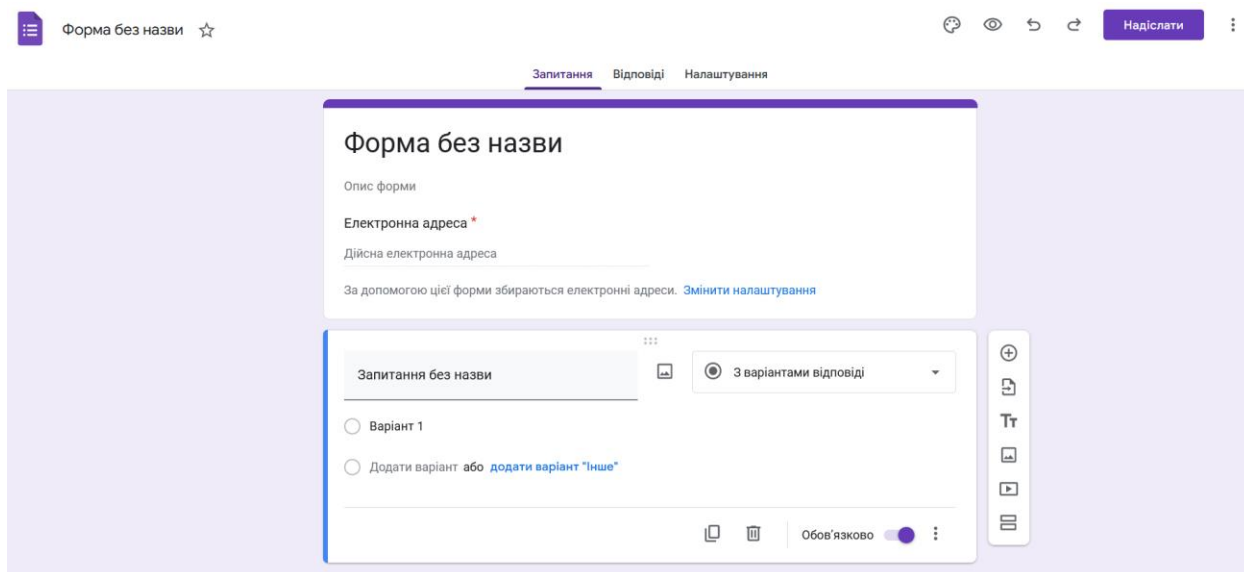
Класі бувають двох видів: з короткими відповідями та множинного вибору. Створімо запитання другого типу. Для цього потрібно вписати запитання у відповідне поле та додати за потреби його опис. У полі опису викладач може використовувати елементи форматування тексту, а саме зробити його напівжирним, курсивом або підкресленим, а також створити маркований список. Нижче викладач повинен додати варіанти відповіді, якщо вибраний відповідний тип запитання.

Вікно налаштувань публікації для запитань та завдань трохи відрізняються від налаштувань для матеріалів. Спільним є те, що і матеріали, і завдання викладач може призначати як усьому курсу, так і конкретним студентам. Останнє може бути використано, наприклад, для додаткових завдань, якщо учень бажає підвищити оцінку. Однак запитання та завдання також потребують від викладача призначити кількість балів за їхнє виконання, а також викладач має можливість призначити термін виконання завдання. В разі призначення терміну, студенти будуть проінформовані про те, що строк виконання добігає кінця за добу до завершення терміну виконання завдання. Робота може бути надіслана учнем і після закінчення терміну виконання, однак в такому разі викладач буде проінформований, що робота була надіслана із запізненням. Для запитань також є пункт, що дозволяє/забороняє студентам бачити відповіді своїх колег.

Далі розглянемо пункти Завдання і Завдання з тестом. Ці два пункти виконують ідентичні функції, єдина різниця між ними полягає в тому, що пункт Завдання з тестом автоматично створює та прикріплює до завдання Гугл-Форму. Створімо Гугл-Форму з опитуванням з проблемних питань фонетики та прикріпимо його до завдання. Форма міститиме 13 запитань, а тому призначмо максимальну оцінку за виконання завдання – 13 балів.

У редакторі завдань Гугл Класу натиснемо на кнопку із зображенням Гугл Форми. Це створить Гугл Форму та автоматично прикріпить її до завдання, звідки форма була створена. Перейдемо на форму, натиснувши на її назву у списку прикріплених документів (це буде єдиний прикріплений документ, якщо до цього до завдання не було прикріплено інших документів).

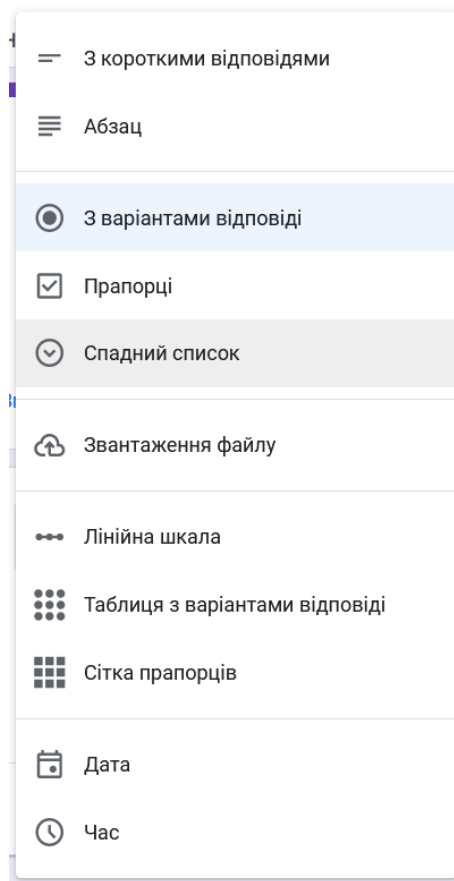
Гугл Форми можуть бути створені не тільки з Гугл Класу. Також їх можна створити з вікна Гугл Діску або ж безпосередньо зі сторінки Гугл Форм. Вікно щойно створеної Гугл Форми, незалежно від того, з якого ресурсу вона була створена, виглядає однаково; його зовнішній вигляд показано на мал. 5. Як бачимо, система автоматично налаштувала введення електронної адреси та створила перше запитання. Також на зображенні можна побачити два написи «Форма без назви». Обидва написи інтерактивні та пов'язані одне з одним. Напис вище відповідає назві форми в місці її зберігання на Гугл Діску користувача. Він зазвичай співпадає з написом нижче – назвою форми, які бачать люди, що її заповнюють, однак це не обов'язково має бути так. Опис форми можна додати за бажання. Також можна змінити налаштування того, чи збирає форма електронні адреси, однак деякі інші налаштування можуть вимагати того, щоб адреси збиралися. Детальніше про налаштування буде розказано далі.

Мал. 5. Щойно створена Гугл Форма

Перейдемо до створення запитань. Перше, що потрібно зробити – це визначити тип запитання, яке створюється. Гугл Форми дозволяють створювати запитання 11 різних типів. Список доступних типів запитань показано на мал. 6. Змінити тип запитання можна, натиснувши на кнопку з назвою поточного типу запитання (на мал. 5 це 3 варіантами відповідей).

Детально описувати кожен тип запитання тут недоречно, оскільки їхні назви чітко відображають сутність кожного з цих типів. Важливо, однак, зазначити, що запитання з типом Звантаження файлу завантажують файл на диск володаря Форми, а не того користувача, який цю форму заповнює. Тому при створенні форм з цим типом запитань потрібно враховувати кількість вільного місця на Гугл Диску викладача.

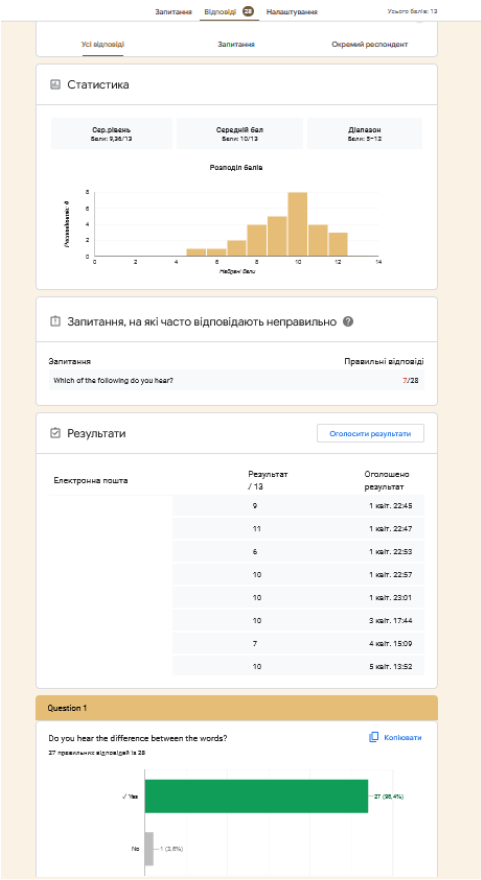
Мал. 6. Типи запитань в Гугл Формах

Окрім власне запитань Гугл Форми можуть містити також і низку інших елементів. Зокрема, це можуть бути: текст, зображення (в т. ч. імпортовані з Інтернету) та відео Ютуб. При додаванні останніх система пропонує як скористатися прямим посиланням, так і надає можливість знайти відео, використавши стандартний метод пошуку платформи Ютуб. Запитання також можуть бути імпортовані із створених раніше Форм. Крім цього, форма може містити розділи. В такому випадку кожен розділ подаватиметься окремою веб-сторінкою.

Вкладка Відповіді (мал. 7) дозволяє побачити відповіді користувачів форми та надає інструменти для аналізу відповідей. Так, форму можна зв'язати з таблицею, в такому випадку на Гугл Диску володаря форми буде створена Гугл Таблиця, яка автоматично

заповнюватиметься, коли надходитимуть нові відповіді на відповідну Форму.

Також тут можна побачити статистику (як загальну, так і за результатами конкретної особи) та запитання, на які найчастіше відповідають неправильно. Це може бути корисно для педагогів, оскільки дозволяє побачити частотні помилки, що в свою чергу дозволить скоригувати навчальний процес, зробивши акцент на усуненні помилок.

Мал. 7. Вкладка «Відповіді»

ВИСНОВКИ

Виходячи з описаного вище, можна зробити висновок, що існує велика кількість навчальних стратегій, спрямованих на покращення ефективності викладання фонетики англійської мови. Ці стратегії використовують як різноманітні аспекти сприймання студентами інформації, так і досягнення науки та, зокрема технологій з метою модернізувати навчальний процес та прилаштувати його під навчальні потреби нового покоління студентів.

В роботі були детально проаналізовані вимоги до фонетичної та фонологічної компетенції студентів на основі рівнів знання англійської мови за стандартами Рекомендацій Ради Європи з мовної освіти. При написанні навчальних програм та підборі стратегій, викладачам рекомендується спиратися саме на ці вимоги, оскільки таким чином можна уникнути фосилізації помилок та необхідності їх корекції в подальшому навчанні.

Кожна навчальна стратегія, в тому числі й ті, що були проаналізовані в роботі, має як переваги, так і недоліки. Недоліки можуть варіюватися: від вибагливості стратегії до навчальних матеріалів, що їх має використовувати викладач, до часткової або повної невідповідності навчальним потребам тих чи інших категорій студентів. Це, в свою чергу, означає, що при підготовці навчальної програми викладач повинен ретельно аналізувати усі доступні стратегії та оцінювати доцільність їхнього використання саме в межах свого класу, враховуючи навчальні потреби своїх студентів.

На жаль, можна констатувати, що на сьогоднішній день такий розділ методики, як викладання фонетики англійської мови, є малодослідженим в українському науково-методичному середовищі. З

іншого боку, це відкриває можливості подальшого аналізу наявних проблем та створення методик та стратегій для їхнього подолання. Крім того, науковці мають можливість спиратися на досвід іноземних колег, аналізуючи їхні рекомендації та визначаючи доцільність їхнього впровадження в українську систему освіти.

Створення навчальних вправ є важливою частиною роботи викладача. В роботі було детально розглянуто схему створення вправ на основі навчальних стратегій. Доречно зазначити, що створювати вправи варто саме на основі стратегій, які викладач використовує в роботі зі студентами, оскільки таким чином створені вправи автоматично відповідатимуть навчальним потребам тієї групи студентів, для якої була розроблена навчальна програма. Це, в свою чергу, означає, що створені вправи органічно вписуватимуться в навчальний процес, на створюючи в студентів відчуття несподіваної та різкої зміни його плину, що може негативно позначитися на результатах навчання.

В роботі також було детально розглянуто переваги використання інтерактивних онлайн-ресурсів, зокрема платформи Google Classroom та механізм створення навчального середовища в цій платформі. Використання подібних інструментів особливо доречно для українських викладачів, враховуючи умови, в яких вони змушені проводити заняття. Крім того, знання механізмів переходу на онлайн-навчання може допомогти пришвидшити процес адаптації до змінених умов навчання, якщо така потреба постане в подальшому. До того ж, створення онлайн-середовища може стати в нагоді навіть після повернення до традиційної форми навчання, оскільки може слугувати методом більш поглибленої роботи з навчальним матеріалом, зокрема, завдяки цим платформам викладачі можуть організовувати позакласну роботу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабич В. Зіставлення мов як спосіб їх вивчення. фонетика / В. Бабич // Освітня політика Портал громадських експертів.
2. Баклажаненко Ю. В. Teaching English pronunciation: an ESP classroom practice [Електронний ресурс] / Ю. В. Баклажаненко // DSpace :: ELAKPI :: Репозитарій КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/3b3f2ccd-ec52-4002-bee1-9dc2539e3f69/content> (дата звернення: 20.06.2024). – Назва з екрана.
3. Бакум З. П. Теоретико-методичні засади навчання фонетики української мови в гімназії : дис. ... д-ра пед. наук / Бакум З. П. – [Б. м.], 2009.
4. Бігич О. Б. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. [Електронний ресурс] : підручник / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька. – Київ : Ленвіт, 2013. – 590 с. – Режим доступу: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/bigych-o.-b.-borysko-n.-f.-boreczka-g.-e.-ta-in.-2013-metodyka-navchannya-inozemnyh-mov-i-kultur-teoriya-i-praktyka.pdf>. – Назва з екрана.
5. Білецька І. О. Застосування майбутніми вчителями інземних мов навчальних стратегій під час вивчення фахових дисциплін [Електронний ресурс] / І. О. Білецька. – Режим доступу: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/10663/1/Zastosuvannya_maibutnimu_vchytelyamy_inizemnyh_mov_navchalnyh_strategii.pdf. – Назва з екрана.
6. Бульба Т. Ю. Зарубіжний і вітчизняний досвід вивчення феномену «навчальні стратегії» [Електронний ресурс] / Т. Ю. Бульба //

- Педагогічна інноватика. – Режим доступу: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/52/58>. – Назва з екрана.
7. Вдовенко Т. Викладання практичної фонетики англійської мови онлайн і оффлайн [Електронний ресурс] / Т. Вдовенко // Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. – 2023. – С. 29–35. – Режим доступу: <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/article/view/781/668>. – Назва з екрана.
8. ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З МОВНОЇ ОСВІТИ: вивчення, викладання, оцінювання / ред. К. І. Онищенко ; пер. з англ. О. М. Шерстюк ; Наук. ред. С. Ю. Ніколаєва. – Київ : Ленвіт, 2003. – 360 с.
9. Здібності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fku.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/uk/PDF/zdibnocti.pdf>. – Назва з екрана.
10. Крижанівська О. І. Історія української мови : Історична фонетика. Історична граматики / О. І. Крижанівська. – Київ : ВЦ «Акад.», 2010. – 246 с.
11. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / О. Б. Бігич [та ін.] ; Керівник авт. кол. С. Ю. Ніколаєва. – 2-ге вид. – Київ : Ленвіт, 2002. – 328 с.
12. Мочалова Н. С. Особливості онлайн-навчання фонетики англійської мови [Електронний ресурс] / Н. С. Мочалова. – Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/127.pdf>. – Назва з екрана.
13. Найбільшою проблемою дистанційного навчання називають технічне забезпечення – опитування [Електронний ресурс] // Нова українська школа | Веб-ресурс НУШ. – Режим доступу:

- <https://nus.org.ua/news/tehnichne-zabezpechennya-najbilsha-problema-dystantsijnogo-navchannya/> (дата звернення: 20.06.2024). – Назва з екрана.
14. Окорський В. П. Креативний менеджмент [Електронний ресурс] : підручник / В. П. Окорський, А. М. Валюх. – Рівне : НУВГП, 2017. – 344 с. – Режим доступу: https://ep3.nuwm.edu.ua/13109/1/ПІДРУЧНИК%20з%20КМ.2017_в_ип.pdf. – Назва з екрана.
15. Тищенко К. М. Всеслов'янськість мови українців / К. М. Тищенко // Український тиждень. – 2012. – № 39 (256).
16. "Harry potter audio books" (stephen fry - jim dale) [download free online] [Electronic resource] // Harry Potter AudioBooks. – Mode of access: <https://harrypotteraudiobooks.net/hp/> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
17. Akdemir A. S. From theory to practice: teaching english to generation Z [Electronic resource] / Ahmet Selçuk Akdemir, Öznur Ataş Akdemir // Shanlax international journal of education. – 2023. – Vol. 12, no. 1. – P. 114–116. – Mode of access: https://www.researchgate.net/publication/378227273_From_Theory_to_Practice_Teaching_English_to_Generation_Z. – Title from screen.
18. All kidding aside: humor increases learning at knowledge and comprehension levels [Electronic resource] / Jana Hackathorn [et al.] // Journal of the scholarship of teaching and learning. – 2011. – Vol. 11, no. 4. – P. 116–123. – Mode of access: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ956757.pdf>. – Title from screen.
19. Basic concepts of english phonetics and pronunciation - explorations in english language learning [Electronic resource] // Explorations in English Language Learning. – Mode of access: <https://englishexplorations.check.uni-hamburg.de/basic-concepts-of->

- [english-phonetics-and-pronunciation/](#) (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
20. BBC Learning English. BOX SET: The complete guide to English Pronunciation Learn ALL 44 sounds of English in 75 minutes! [Electronic resource], 2020 / BBC Learning English // YouTube. – Mode of access: <https://www.youtube.com/watch?v=QxQUapA-2w4> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
21. BBC Studios. Stephen fry's manner | BBC studios [Electronic resource], 2009 / BBC Studios // YouTube. – Mode of access: <https://www.youtube.com/watch?v=POOdEGFGJeY> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
22. Beyond millennials: the next generation of learners [Electronic resource] // Pearson | The World's Leading Education Provider. – Mode of access: https://www.pearson.com/content/dam/one-dot-com/one-dot-com/global/Files/news/news-announcements/2018/The-Next-Generation-of-Learners_final.pdf (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
23. Bonwell C. C. Active learning: creating excitement in the classroom [Electronic resource] / Charles C. Bonwell, James A. Eison. – Washington, D. C. : [s. n.], 1991. – 121 p. – Mode of access: <https://eric.ed.gov/?id=ED336049>. – Title from screen.
24. Bouchard M. Comprehension strategies for english language learners [Electronic resource] / Margaret Bouchard. – [S. l.] : Scholastic, 2005. – 128 p. – Mode of access: <https://www.pdfdrive.com/comprehension-strategies-for-english-language-learners-30-research-based-reading-strategies-that-help-students-read-understand-and-really-learn-nonfiction-materials-teaching-strategies-d156867992.html>. – Title from screen.

25. Brookes T. Forked tongue / Tim Brookes // Multilingual. – 2023. – Vol. 36, no. 08. – P. 14–16.
26. Brown S. Where did writing come from? [Electronic resource] / Shelby Brown // Getty: Resources for Visual Art and Cultural Heritage. – Mode of access: <https://www.getty.edu/news/where-did-writing-come-from/> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
27. Cambridge dictionary | english dictionary, translations & thesaurus [Electronic resource] // Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus. – Mode of access: <https://dictionary.cambridge.org/> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
28. Contributors to Wikimedia projects. Received pronunciation - wikipedia [Electronic resource] / Contributors to Wikimedia projects // Wikipedia, the free encyclopedia. – Mode of access: https://en.wikipedia.org/wiki/Received_Pronunciation (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
29. Eldridge A. Gen Z | years, age range, meaning, & characteristics [Electronic resource] / Alison Eldridge // Encyclopedia Britannica. – Mode of access: <https://www.britannica.com/topic/Generation-Z> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
30. Global News. Political blooper: MP's Scottish accent baffles British parliamentarian [Electronic resource], 2018 / Global News // YouTube. – Mode of access: <https://www.youtube.com/watch?v=1jHfY0dDZxA> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
31. Guang L. Strategies used in cultivating teaching ability of master of education [Electronic resource] / Li Guang, Gertrude V. Corpuz // Journal of education humanities and social sciences. – 2023. – No. 23. – P. 773–778. – Mode of access: https://www.researchgate.net/publication/376978475_Strategies_Used

- [in Cultivating Teaching Ability of Master of Education](#). – Title from screen.
32. Hartley L. A. Using evidence to identify teaching strategies to improve student competencies [Electronic resource] / Lou Ann Hartley // Worldviews on Evidence-Based Nursing. – 2023. – No. 21 (2). – Mode of access: https://www.researchgate.net/publication/376854602_Using_evidence_to_identify_teaching_strategies_to_improve_student_competencies. – Title from screen.
33. Help:IPA/English - wikipedia [Electronic resource] // Wikipedia, the free encyclopedia. – Mode of access: <https://en.wikipedia.org/wiki/Help:IPA/English> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
34. Help:IPA/Ukrainian - wikipedia [Electronic resource] // Wikipedia, the free encyclopedia. – Mode of access: <https://en.wikipedia.org/wiki/Help:IPA/Ukrainian> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
35. Jenny X. Montaña-González. Learning strategies in second language acquisition [Electronic resource] / Jenny X. Montaña-González // US-China foreign language. – 2017. – Vol. 15, no. 8. – Mode of access: <https://doi.org/10.17265/1539-8080/2017.08.001> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
36. Kuhl P. K. A new view of language acquisition [Electronic resource] / Patricia K. Kuhl // Proceedings of the national academy of sciences. – 2000. – Vol. 97, no. 22. – Mode of access: <https://www.pnas.org/doi/full/10.1073/pnas.97.22.11850>. – Title from screen.
37. Language learning strategies around the world cross-cultural perspectives [Electronic resource] / ed. by R. Oxford. – [S. l. : s. n.],

1996. – 304 p. – Mode of access: <https://anyflip.com/itdm/qvnf/basic>. – Title from screen.
38. McVeigh K. Lost for words: fears of ‘catastrophic’ language loss due to rising seas [Electronic resource] / Karen McVeigh // the Guardian. – Mode of access: <https://www.theguardian.com/environment/2023/jan/16/linguists-language-culture-loss-end-of-century-sea-levels-rise> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
39. Memory in oral traditions : the cognitive psychology of epic, ballads and counting-out rhymes [Electronic resource]. – New York : Oxford University Press, 1995. – 383 p. – Mode of access: <https://archive.org/details/memoryinoraltrad0000rubi/mode/2up>. – Title from screen.
40. Mompeán J. A. Phonetics teaching and learning: an overview of recent trends and directions [Electronic resource] / Jose A. Mompeán, Michael Ashby, Helen Fraser. – 2011. – Mode of access: <http://www.internationalphoneticassociation.org/icphs-proceedings/ICPhS2011/OnlineProceedings/SpecialSession/Session3/Mompean/Mompean.pdf>. – Title from screen.
41. Poulos G. When did humans first start to speak? How language evolved in Africa [Electronic resource] / George Poulos // The Conversation. – Mode of access: <https://theconversation.com/when-did-humans-first-start-to-speak-how-language-evolved-in-africa-194372> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
42. Pronunciation [Electronic resource] // Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus. – Mode of access: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/pronunciation> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.

43. Pronunciation poem - dearest creature in creation - study english pronunciation [Electronic resource] // Learn English Free - English Learning Online. – Mode of access: <https://www.learnenglish.de/pronunciation/pronunciationpoem.html> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
44. Questionnaire: english phonetics problems [Electronic resource] // Google Docs. – Mode of access: https://docs.google.com/forms/d/12pNRFerpjCAZyhUR_6e8S26lTnR7hpkrpklAOTqmOk0/edit#responses (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
45. Ramasimu N. Innovative teaching strategies: a principal component analysis [Electronic resource] / Ntsieni Ramasimu // Corporate and business strategy review. – No. 5 (1). – P. 87–98. – Mode of access: https://www.researchgate.net/publication/377485580_Innovative_teaching_strategies_A_principal_component_analysis. – Title from screen.
46. Sombret P. Gen Z communication style: how to grasp the generation with the briefest attention span [Electronic resource] / Paulyne Sombret // deskbird: Desk Booking & Week Planning Solutions. – Mode of access: <https://www.deskbird.com/blog/generation-z-communication-preferences> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
47. Stott A. Analysis of gamification in education [Electronic resource] / Andrew Stott, Carman Neustaedter. – 2013. – Mode of access: <https://www.semanticscholar.org/paper/Analysis-of-Gamification-in-Education-Stott-Neustaedter/4c2e7189e548ff6200bc8495f22334224466092b>. – Title from screen.
48. TEDx Talks. How school makes kids less intelligent | eddy zhong | tedxyouth@beaconstreet [Electronic resource], 2015 / TEDx Talks //

- YouTube. – Mode of access: <https://www.youtube.com/watch?v=2Yt6raj-S1M> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
49. TEDx Talks. How to speak 'generation Z' | justin shaifer | tedxyouth@ursulineacademy [Electronic resource], 2018 / TEDx Talks // YouTube. – Mode of access: <https://www.youtube.com/watch?v=9Ad00XQ3JD0> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
50. TEDx Talks. What makes "generation Z" so different? | harry beard | tedxastonuniversity [Electronic resource], 2019 / TEDx Talks // YouTube. – Mode of access: <https://www.youtube.com/watch?v=qyCn3APagyU> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
51. TEDx Talks. Why dungeons & dragons is good for you (in real life) | ethan gilsdorf | tedxpiscataquariver [Electronic resource], 2016 / TEDx Talks // YouTube. – Mode of access: <https://www.youtube.com/watch?v=6PaHJqpQnyw> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.
52. TESOL | the 6 principles [Electronic resource] // TESOL | The 6 Principles. – Mode of access: https://www.tesol.org/the-6-principles/?utm_term=how%20to%20teach%20english&utm_campaign=6P&utm_source=adwords&utm_medium=ppc&hssa_acc=7132423928&hssa_cam=1080489517&hssa_grp=56803780710&hssa_ad=255721775963&hssa_src=g&hssa_tgt=kwd-36861581&hssa_kw=how%20to%20teach%20english&hssamt=b&hssa_net=adwords&hssa_ver=3&gad_source=1&gclid=Cj0KCQiA5fetBhC9ARIsAP1UMgFWM3qoumV_Y0ix_A

[3WclZsIyEcsIDXY2R-YvebRsflmpHUGLkjdQaArgDEALw_wcB](https://www.youtube.com/watch?v=3WclZsIyEcsIDXY2R-YvebRsflmpHUGLkjdQaArgDEALw_wcB)

(date of access: 20.06.2024). – Title from screen.

53. The Late Show with Stephen Colbert. Saoirse Ronan tries to teach Stephen an Irish accent [Electronic resource], 2016 / The Late Show with Stephen Colbert // YouTube. – Mode of access: <https://www.youtube.com/watch?v=Hwstj9FJHGg> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.

54. The pedagogy wheel: it's not about the apps, it's about the pedagogy [Electronic resource] // TeachThought. – Mode of access: <https://www.teachthought.com/technology/the-pedagogy-wheel/> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.

55. TRY (verb) definition and synonyms | Macmillan Dictionary [Electronic resource] // Wayback Machine. – Mode of access: https://web.archive.org/web/20230521161439/http://www.macmillandictionary.com:80/dictionary/british/try_1 (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.

56. Upward C. The classic concordance of cacographic chaos [Electronic resource] / Chris Upward // Journal of the Simplified Spelling Society. – 1994. – Mode of access: <https://web.archive.org/web/20050415131319/http://www.spellingsociety.org/journals/j17/caos.php>. – Title from screen.

57. Whitebloom S. Lockdown surge in language learning | University of Oxford [Electronic resource] / Sarah Whitebloom // University of Oxford. – Mode of access: <https://www.ox.ac.uk/news/arts-blog/lockdown-surge-language-learning> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.

58. YouTube daily time spent U.S. Gen Z 2023 | Statista [Electronic resource] // Statista. – Mode of access:

<https://www.statista.com/statistics/1449804/us-teens-daily-youtube-consumption/> (date of access: 20.06.2024). – Title from screen.